

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Využití mediace v sociální práci s rodinou v konfliktu

Gabriela Bečičková, DiS.

Katedra sociální práce (27-PSP)
Vedoucí práce: doc. PhDr. Eva Křížová, Ph.D.
Studijní program: Sociální práce (B7508)
Studijní obor: PSP (6141R030)

Praha 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „*Využití mediace v sociální práci s rodinou v konfliktu*“ napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Prostějově dne 15.4.2021

Gabriela Bečičková, DiS.

Anotace

Bakalářská práce s názvem Využití mediace v sociální práci s rodinou v konfliktu se zaměřuje na možnosti mediace při jejím zapojování do sociální práce. Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se zabývá sociální prací s rodinou, včetně legislativy vztahující se k dané problematice, mediací, její historií, principy a specifikací rodinné mediace. Dále je zde rozpracováno propojení mediace a sociální práce, rodinné konflikty, a fáze a techniky mediace.

Empirická část práce má formu kazuistik, které blíže dokreslují problematiku v teoretické části, představují i Mediační centrum Olomouc a jeho činnost. Cílem empirické části je předvést, jak je možné zapojit mediační dovednosti do sociální práce. Hlavním cílem práce je představit mediaci jako jednu z možností způsobů řešení rodinných sporů v sociální práci s rodinou.

Klíčová slova

mediace, sociální práce, rodina, konflikt

Summary

The bachelor thesis entitled The use of mediation in social work with families facing conflicts focuses on the possibilities of mediation in its involvement in social work. The work is divided into two parts. The theoretical part deals with social work with the family, including legislation related to the issue, mediation, its history, principles and specifications of family mediation. Furthermore, the connection between mediation and social work, family conflicts, and phases and techniques of mediation are developed.

The empirical part of the work takes the form of case studies, which further illustrate the issues in the theoretical part, I also present the Mediation Center Olomouc and its activities. The aim of the empirical part is to show how it is possible to involve mediation skills in social work. The main goal of this work is to introduce mediation as one of the ways to resolve family disputes in social work with the family.

Keywords

mediation, social work, family, conflict

Poděkování

Děkuji paní doc. PhDr. Evě Křížové, Ph.D. za její pomoc, ochotu, drahocenný čas a cenné rady při vypracování této bakalářské práce. Děkuji také manželovi a kolegům za psychickou podporu, trpělivost, rady a tipy.

Obsah

Úvod.....	8
1 Sociální práce s rodinou.....	10
1.1 Sociální práce a sociální pracovník.....	10
1.2 Sociálně-právní ochrana dětí.....	11
1.3 Sociální práce v rodičovských sporech.....	13
2 Mediace.....	17
2.1 Historie mediace.....	19
2.2 Principy mediace.....	19
2.3 Mediátor.....	21
2.4 Konflikty a spory, specifika rodinné mediace.....	22
2.4.1 Konflikty, spor.....	22
2.4.2 Specifika rodinné mediace.....	24
3 Fáze a techniky mediace.....	27
3.1 Fáze mediace.....	27
3.2 Techniky mediace.....	28
3.2.1 Techniky aktivního naslouchání.....	28
3.2.2 Dotazování.....	30
3.2.3 Grafická technika.....	30
3.2.4 Přeformulování stížnosti na potřebu.....	31
3.2.5 Brainstorming.....	31
3.2.6 Ledolamka.....	31
3.2.7 Práce s nejvýhodnější a nejhorší variantou – tzv. batna a watna.....	32
4. Empirická část.....	33
4.1. Mediační centrum Olomouc.....	34
4.2. Kazuistika č. 1.....	35
4.3. Kazuistika č. 2.....	39
4.4. Kazuistika č. 3.....	41
4.5. Kazuistika č. 4.....	43
4.6. Vyhodnocení kazuistik.....	45
Seznam literatury.....	48
Přílohy.....	52

Úvod

Mediace je chápána jako alternativní řešení konfliktů pomocí mediátora, a patří mezi mimosoudní řešení sporů. Jedná se o metodu přímo aplikovatelnou na některé rozvádějící se manžele nebo partnery, kteří nejsou schopni spolu komunikovat. Přínosem je fakt, že se během mediace nejedná o to, aby byl jeden vítěz a druhý poražený, ale jedná se o spokojenost obou partnerů. Myslím si, že mediaci a mediační techniky používá téměř každý sociální pracovník více či méně, vědomě či nevědomě a mají tedy velký potenciál k tomu, aby se staly rozšířené a daleko více využívané jako metoda řešení konfliktů mezi rodiči.

Rodinná mediace je určena především pro rodiče nezletilých dětí (před rozvodem či rozchodem i po něm), rozvádějící se páry, a partnery, kteří spolu již nechťejí žít, rodiče a další členy širší rodiny, kde jsou potíže s komunikací nebo vztahy při zajištění péče o děti.

Za přínos mediace, oproti soudnímu řízení, považuji její přirozenější průběh řešení konfliktu, důstojnější jednání, uvolněnější prostředí, prostor pro vzájemnou komunikaci mezi klienty, rovnocenný přístup a snahu vyhovět oběma stranám. Úkolem mediace je pomoc najít rodině vhodné a uspokojujivé řešení pro všechny strany sporu včetně dětí, aniž by doporučovala nebo nařizovala podobu konečného řešení. Samotní účastníci sporu jsou ti, kteří rozhodují o výsledku sporu. Výstupem celého mediačního procesu je srozumitelná, jasně formulovaná a prakticky uskutečnitelná dohoda, na jejíž podobě se podílí všichni účastníci mediačního procesu. Dohoda má písemnou podobu a stvrzuje se podpisy stran i mediátora. Konečnou podobu dohody mohou strany konzultovat s jinými odborníky či právníky.

Rodinná mediace je považována za jednu z nejtěžších mediací kvůli přítomnosti velmi silných emocí na obou stranách, na základě kterých se dostávají až do extrémního konfliktu. Mezi nejčastější témata v rodinných mediacích patří např. druh péče o dítě, úprava styku s druhým rodičem, pravidla rozhodování o důležitých věcech týkajících se dítěte, uspořádání bydlení po rozpadu rodiny, majetkové vypořádání. Vzhledem k náročnosti rodinné mediace mám za to, že přítomnost druhého mediátora je velkou výhodou. Nejenže se mediátoři mohou vzájemně doplňovat, podporovat, zachytit více informací, emocí, ale lze také zachovat genderovou rovnost (muž x žena). Specifikem u rodinné mediace jsou fáze rozchodu a rozvodu, které ovlivňují proces mediace a snahu stran se dohodnout. Rozvod není obvykle jednorázovou záležitostí, ale probíhá v několika fázích, kdy se obě strany vyrovnávají s rozpadem vztahu. V praxi se často stává, že strany se nachází v odlišné fázi, z čehož vzniká nepochopení druhé straně a komunikační nesoulad.

Bakalářská práce je konkrétně zaměřena na roli mediace v rodinných konfliktech. Obsahuje teoretickou a empirickou část. Teoretická část je složena z tří hlavních kapitol, které popisují danou problematiku.

V úvodu teoretické části definuji sociální práci s rodinou, samostatnou kapitolu věnuji mediaci, včetně její historie a principů. Specifikuji rodinnou mediaci a konflikty a spory. Další samostatná kapitola obsahuje fáze a techniky mediace, konkrétně techniky aktivního naslouchání, grafickou techniku, přeformulování stížnosti na potřebu, brainstorming, ledolamku a batnu a watnu.

V rámci empirické části jsem zpracovala čtyři kazuistiky z oblasti péče o děti a mládež a přiblížila fungování Mediačního centra Olomouc. V těchto kazuistikách jsem se zaměřila na mediační dovednosti, které jsou v dnešní době často využívány ze strany sociálních pracovníků jako jedna z forem sociální pomoci zaměřené na oblast dané problematiky.

1 Sociální práce s rodinou

Solidarita a podpora v případech sociální nouze byla poskytována v rámci rodiny již v předmoderních společnostech. První písemné zmínky o určité formě sociální práce nalezneme již v období antiky. O své předky měli povinnost se starat potomci. Nejstarší organizovanou formu pomoci poskytovala církev, své místo v historii mají i šlechtičny, které se péčí o sociálně slabé věnovaly.¹ Základní poznatky přebírá sociální práce z práva, psychologie, antropologie, biologie, ekonomie a sociologie.²

1.1 Sociální práce a sociální pracovník

Sociální práce je společenskovední disciplínou i oblastí praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů, jako například chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace, nezaměstnanost, delikvence mládeže a jiné. Sociální práce se opírá o rámec společenské solidarity (ideál naplňování individuálního lidského potenciálu). Sociální práce je hlavním přístupem při poskytování sociální pomoci.³ Jedná se o pomáhající profesi a službu člověku. Jde o „organizovanou skupinu pracovníků, kteří lidem v nesnázích poskytují specializovaný typ podpory nebo zdrojů s cílem umožnit jim zvládat jejich problémy či uspokojovat potřeby.“⁴ Poslání a cíle sociální práce se měnily jak postupem času, tak i v rámci různých kontextů – teoretických, společenských nebo kulturních.⁵

Sociální práce je realizována především v sociálních službách a tyto se rozdělují na dvě skupiny. První z nich jsou sociální služby, které jsou poskytovány státem či obcemi, druhou ze skupin jsou nestátní sociální služby. Všechny typy sociálních služeb spadají pod kontrolu státu, buď tím, že jsou přímo zřizovány státními a veřejnými institucemi nebo nad nimi stát vykonává dozor prostřednictvím registrace služeb za účelem chránit jejich uživatele.⁶

V sociální práci s rodinou se uplatňují se různé metody sociální práce – kromě případové práce, sociální práce se skupinou a komunitní práce se zde řadí i sociální práce s rodinou a dítětem.⁷ V praxi je sociální práce s rodinou nejvíce spojená s případovou prací.⁸

1 Matoušek, O. Základy sociální práce, s. 83-103.

2 Tamtéž, s. 111-113.

3 Matoušek, O. Slovník sociální práce, s. 213.

4 Matoušek, O. Encyklopedie sociální práce, s. 506.

5 Matoušek, O. Základy sociální práce, s. 184.

6 Tamtéž, s. 190.

7 Matoušek, O. Metody a řízení sociální práce, s. 128.

8 Kahánková, J., Myšlíková, M., Nedělníková, D. Sociální asistence pro rodiny s dětmi jako jedna z forem terénní sociální práce, s. 49-59.

Sociální pracovníci pomáhají jak jednotlivcům, rodinám, skupinám, tak i komunitám dosáhnout sociálního uplatnění nebo navrátit k němu způsobilost. Mimo to také pomáhají s vytvářením příznivých společenských podmínek pro jejich uplatnění.⁹ Sociální pracovníci jsou zaměstnáváni sociálními subjekty, aby realizovali jejich dané cíle, programy, plány nebo projekty – poskytovali sociálním objektům (klientům) předměty (dávky a služby) k uspokojení určitých sociálních potřeb. Odbornost sociálního pracovníka se vyznačuje tím, že se znalostí základů sociologie, psychologie, zdravotvědy, práva a sociální politiky je schopen diagnostikovat konkrétní potřeby u konkrétního člověka a navrhnout mu řešení. Sociální pracovník však neposkytuje psychologická, zdravotní, právní či jiné specifické odborné služby, ale odkazuje klienta na dané odborníky.¹⁰

Sociální pracovník vykonává podle ustanovení § 109 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“) činnosti, jako sociální šetření, zabezpečení sociální agendy včetně řešení sociálně-právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, poskytuje sociálně-právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální práci. Vykonává odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytuje krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zajišťuje potřeby obyvatel obce a koordinuje poskytování sociálních služeb.¹¹

Dle zákona o sociálních službách musí mít sociální pracovník určité předpoklady pro výkon svého povolání – způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní a odbornou způsobilost.¹²

1.2 Sociálně-právní ochrana dětí

Tento termín existuje v zákonech přijatých v České republice již dlouhou dobu.

„Sociálně-právní ochrana dětí (dále jen „SPOD“) se zaměřuje na děti,

1.a Jejichž rodiče

- 1 Zemřeli,
- 2 Neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo
- 3 Nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti;

9 Matoušek, O. Slovník sociální práce, s. 213.

10 Matoušek, O. základy sociální práce, s. 179-180.

11 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 109.

12 Tamtéž, § 110.

- 1.b Které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do její výchovy;
 - 1.c Které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženi závislostí, žijí se prostitutci, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší. Než 15 let, spáchaly trestný čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití;
 - 1.d Které se opakovaně dopouští úteků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte;
 - 1.e Na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu;
 - 1.f Které jsou na základě žádosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění trvá déle než 6 měsíců;
 - 1.g Které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami;
 - 1.h Které jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu;
- Pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.¹³

Zákon č. 359/1995 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“) definuje v § 1 sociálně-právní ochranu dětí jako ochranu práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, včetně ochrany jeho oprávněných zájmů a ochrany jeho jmění. Dále se zaměřuje na obnovení narušených funkcí rodiny. Do činnosti OSPOD spadá zajištění náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale (nebo i dočasně) vychovááno ve vlastní rodině.

Zákon o SPOD je jeden z hlavních právních předpisů, jenž vymezuje sociálně-právní ochranu jako takovou. Tento zákon obsahuje několik základních principů, jedním z nich je nejlepší zájem, prospěch a blaho dítěte. Jedná se tedy o to, že sociálně-právní ochrana je poskytována všem potřebným dětem, a to bez jakéhokoliv rozdílu, či formy diskriminace – barvy pleti,

¹³ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 6.

sociálního původu apod. Sociálně-právní ochrana dětí je poskytována bezplatně. Stát usiluje o ochranu dětí, a to jak před tělesným a duševním násilím, tak i o ochranu jejich zdravého vývoje. Stát zasahuje zejména tehdy, může-li dojít k ohrožení zdravého vývoje dítěte. Mezi základní principy můžeme také zařadit preventivní působení na rodinné vztahy, toto působení může zahrnovat jednotlivá opatření. Orgány sociálně-právní ochrany mají za úkol sledovat výkon ústavní, popřípadě ochranné výchovy, také za účelem dodržování práv dětí, monitorování rozvoje duševních a fyzických schopností. Kontrolují také, zda přetrvávají důvody pro pobyt dítěte v zařízení, či jak se nadále vyvíjejí vztahy mezi dítětem a rodičem.¹⁴

Významným nástrojem sociální práce je šetření v rodině. Má nezastupitelnou roli jak v činnosti sociálně-diagnostické, tak i sociálně-terapeutické. Je tedy nezbytnou součástí náplně činnosti pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“). Zákon o SPOD dává oprávnění realizovat sociální šetření pracovníkům OSPOD. Ti mohou navštěvovat dítě i jeho rodinu v místě, kde bydlí, a vyhodnocovat, v jakých podmínkách se dítě nachází. Možnost provést takové šetření mají i příslušníci instituce – policie či pracovníci soudu. Sociální šetření lze provést jen tehdy, pokud je to v zájmu dítěte – žádá-li ho ochrana zdraví nebo života, či v případě, kdy o to osoby zodpovědné za výchovu dítěte sami požádají.¹⁵

1.3 Sociální práce v rodičovských sporech

Rodina je základní jednotkou všech lidských společností, je unikátní a nenahraditelnou institucí. Dítě nemůže získat základní pocit jistoty bez jistoty k nejbližším lidem. Bez vlivu a působení rodičů si nemůže dítě osvojit základní dovednosti, postoje a hodnotovou orientaci. Rodina byla již od pradávna prvním a mnohdy jediným zdrojem podpory lidí, kteří se ocitli v nesnázích.¹⁶

Za příčinou vzniku konfliktu najdeme mnoho důvodů. Mezi rodiči může být předmětem konfliktu například odlišný hodnotový systém, osobnostní rozdíly či odlišné cíle. Čím více se konflikty dotýkají hodnot rodičů, tím je problematičtější nalézt uspokojivé řešení, které by vyhovovalo potřebám dítěte.¹⁷

Jedním z činitelů ve sporech rodičů je stát. Ten v rámci **sociálně-právní ochrany dětí** zajišťuje preventivní a poradenskou práci s rodinou, kdy stát zasahuje jako ochránce zájmu dětí. V možnostech ani kompetencích OSPOD

14 Krausová, L., Novotná, V. Sociálně-právní ochrana dětí, s. 13-18.

15 Pemová, T., Ptáček, R. Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi, s. 91-95.

16 Matoušek, O. Metody a řízení sociální práce, s. 183.

17 Potočková, D. Nejlepší je domluvit se, s. 67.

není vyřešit problém za rodiče, ale snaha o zmírnění rodičovského sporu a doporučení vhodného poradenského zařízení či rodinné mediace.

Na základě § 13 zákona o SPOD může uložit sociální pracovník rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte povinnost využít **odbornou poradenskou pomoc nebo povinnost účastnit se jednoho setkání se zapsaným mediátorem** v rozsahu tří hodin. V některých případech se snaží sociální pracovníci o podporu rodičů uspořádáním **případové konference**. Jedná se o společné plánované, koordinované a strukturované setkání klienta a pracovníků, kteří jsou zaangażováni na řešení situace klienta, jehož cílem je vyhodnotit situaci klienta, vytvořit plán intervence a naplánovat jeho budoucí vyhodnocení.

Případová konference je porada, která je věnována diskuzi o případu. Na tuto případovou konferenci jsou kromě rodiny a blízkých rodině přizváni odborníci – učitelé, lékaři, psychologové, kteří s členy rodiny pracují. Je také možné, aby se účastnili i odborníci, jejichž služby by mohli rodině pomoci. Na případové konferenci mají rodiče možnost uvědomit si, jaké důsledky může mít neřešení jejich konfliktu. Případová konference také slouží ke zlepšení schopnosti vzájemně komunikovat a kooperovat, ke zlepšení vzájemné znalosti činností jednotlivých subjektů, transparentnost postupů (např. vzhledem k legislativě, rozložení odpovědnosti), rozhodnutí návrhu k soudu je podloženo případovou konferencí či lepší rozlišení priorit v případě klientů s více problémy, snižuje také riziko špatného rozhodnutí.

Z případové konference se pořizuje zápis, který je součástí spisové dokumentace OSPOD, je taktéž zaslán všem účastníkům. Zápis obsahuje místo, datum, označení cíle, který je předmětem případové konference, údaje o účastnících a poučení o mlčenlivosti. Zápis obsahuje průběh případové konference, a především stanovení konkrétních úkolů a termínů.¹⁸Výstupem z případové konference bývá často dohoda rodičů o tom, že k vyřešení svých sporů využijí právě mediaci.¹⁹

Sociální pracovník díky spolupráci s mediátorem nemusí s rodiči řešit otázky, které nespádají do jeho kompetence, ušetří čas, a naopak bude mít více prostoru na naplnění své profesní role. Podporou rodičů k mediaci může sociální pracovník vést rodiče ke spolupráci a zajištění co nejlepšího zájmu dětí.²⁰

Mediace je doporučována v případě dlouhodobých rodičovských sporů, složitých případů náhradní rodinné péče, opakovaných stížností na postup

18 Kepková, M. Metodické doporučení MPSV č. 2/2010, s. 3

19 Šišková, T. Průvodce rodinnou mediací, s. 195-196.

20 Tamtéž, s. 198.

OSPOD²¹, při hrozbě odebrání dítěte z rodiny nebo v případech, kdy k odebrání již došlo a je možné usilovat o návrat dítěte zpět do původní rodiny, také vždy, když se dítě vrací z ústavní péče zpět do původní rodiny.²²

Kromě OSPOD zde máme jako dalšího zástupce v sociální práci s rodinou i **Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc** (dále jen ZDVOP). Toto zařízení poskytuje pomoc dětem, které se ocitly v natolik závažné životní situaci, kterou je nutné bez odkladu řešit, a to jejich umístěním do zařízení. Jedná se o děti tělesně či psychicky týrané, nebo i o děti, které nemohou nadále zůstat ve stávajícím prostředí z důvodu závažného ohrožení jejich práv.

Zákon o SPOD, mimo jiné, garantuje poskytování odborné péče dítěti prostřednictvím sociálního pracovníka a psychologa, dále poskytování poradenství dítěti i jeho rodičům nebo poskytování plného přímého zaopatření dítěti – ubytování, stravování, ošacení.²³

Mezi další sociální služby s rodinou řadíme například i **azylové domy**. Tyto poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci, která je spojená se ztrátou bydlení. Služba obsahuje poskytnutí stravy, ubytování, pomoc při prosazování práv, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Většinou se jedná o sociální službu, která je zaměřená na konkrétní cílovou skupinu, například azylové domy určené pro matky s dětmi, nebo azylové domy, které poskytnou své služby celé rodině.²⁴

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (SAS) patří mezi terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého existuje riziko ohrožení vývoje v důsledku dopadů dlouhodobě obtížné sociální situace, kterou rodina nedokáže bez pomoci překonat. Tato služba obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, včetně zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutickou činnost a pomoc při prosazování práv a zájmů.²⁵

Sociálně aktivizační služby lze poskytovat přímo v přirozeném prostředí klienta a dosáhnout tak žádoucích změn ve fungování rodiny. Služba se osvědčuje jako prevence odebrání dětí a tato prevence uspoří vysoké náklady spojené s ústavní výchovou. Pracovník SAS nejprve musí získat důvěru členů rodiny a následně s nimi začít pracovat na zlepšení jejich situace, ve které se rodina nachází. Obsahem spolupráce se SAS je získání sociálních a rodičovských kompetencí, zlepšení života dítěte včetně zlepšení úspěšnosti

21 Kepková, M. Metodické doporučení MPSV č. 2/2010

22 Bechyňová, V, Konvičková, M. Sanace rodiny: sociální práce s dysfunkčními rodinami, s. 49.

23 Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 42a.

24 MPSV. Sociální služby. [on-line]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/9>

25 Tamtéž

ve vzdělávání, hospodaření rodiny, prevence ztráty bydlení či zaměstnání, a další činnosti vedoucí ke zlepšení situace rodiny. SAS může poskytovat sama obec nebo neziskové organizace. Tyto služby jsou vymezeny zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.²⁶

²⁶ Agentura pro sociální začleňování, [on-line]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné na <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/socialni-sluzby/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi/>

2 Mediace

V životě člověka někdy nastane situace, kdy již není schopen řešit konflikt vlastními silami, bez pomoci třetí strany a je tedy nutné, aby do sporu vstoupily další subjekty. Oficiální třetí stranou, na kterou se lze obrátit, může být soud, arbitráž (v případě obchodních sporů), nebo mediátor.

Co se týče soudního řízení, realizovanými výzkumy se zjistilo, že se samotným soudním rozhodnutím je spokojeno pouze 40 % klientů a do dvou let se k soudu opět vrací více než 35 % případů. „Autoritativní soudní rozhodnutí neumožňuje sporným stranám ovlivnit podobu výsledné dohody, ani podílet se na procesu řešení a upravení budoucích vztahů.“²⁷

Mediace je mimosoudní řešení konfliktů. Oproti soudnímu řešení je mediace vyústěním souhlasu všech účastníků daného procesu. Cílem celé mediace je vytvoření dohody. Dohoda musí být přijatelná pro všechny strany, písemně se zaznamená a stvrdí podpisy. Podle závazkového práva může mít charakter právní smlouvy.²⁸ „Vzhledem k tomu, že mediace nabízí mnohem větší prostor ke společné analýze případu a tvorbě výsledného řešení, je podstatně úspěšnější než soudní jednání. 75 % mediačních případů končí uzavřením dohody, přičemž 80 % účastníků odchází spokojeno s průběhem jednání a jeho výsledkem.“²⁹

Slovo „mediace“ je odvozené z latinského *medius*, což znamená střední, prostřední, ale také nestranný, nerozhodný, či neurčitý. Mediace je definována takto: „Mediace je zásah do konfliktu třetí, neutrální stranou, která pomáhá konfliktním stranám ve vedení nebo řešení jejich sporu.“³⁰

Mediace je metodou, jež byla rozpracována a systematicky zařazena do sociálně-právní praxe v posledních 30 letech. V dnešní době je mediace již uznávanou alternativní metodou řešení mezilidských konfliktů. V české republice jsou dva základní druhy mediace – mediace v trestních věcech, upravena v zákoně č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, a mediace v netrestních věcech, které se týká zákon 202/2012 Sb., o mediaci. Tato bakalářská práce se zabývá oblastí netrestní. Mediace jako alternativní řešení konfliktu v mimosoudním vyjednávání je představována třemi hlavními směry – facilitativní mediace, evaluativní mediace a transformativní mediace.³¹

27 Riskin, A., Keating J., Arnold, T. Mediace aneb jak řešit konflikty, s. 9.

28 Tamtéž, s. 10-11.

29 Tamtéž, s. 13.

30 Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 50.

31 Šišková, T. Facilitativní mediace: Řešení konfliktu prostřednictvím mediátora, s. 42.

Facilitativní mediace je založena na dvou principech – zúčastněné strany vzájemně respektují dohodu jako výsledek vyjednaného řešení; jednání vede neutrální třetí strana, aby bylo dosaženo vzájemného porozumění. Proces mediace a role mediátora jsou jasně definovány – mediátor zásadně nehodnotí nápady, pohledy a postoje stran. Snaží se, aby si účastníci mediace vyměňovali informace a rozuměli jim, aby mohli dosáhnout efektivního řešení. Soustředí strany na jejich potřeby a zájmy, pomáhá tvořivým způsobem hledat různá řešení. Strany návrhy analyzují společně a vybírají podle zvolených kritérií. Vítězí řešení přinášející zisk oběma stranám, výsledek typu vítěz-vítěz.

V **evaluativní mediaci** přebírá mediátor roli hodnotitele s ohledem na téma stran. Jeho rolí je sledovat a spojovat fakta, která zvažuje, porovnává a posuzuje i s pravděpodobnými důsledky pro život zúčastněných stran. Jeho úkolem je analyzovat reálnost návrhů a posuzovat je vzhledem k normám a daným zákonům. Mediátor často přestává být neutrální, protože hodnotí situaci a šance stran vzhledem k trhu, dění u soudu a dalším okolnostem. Evaluativní mediace byla vytvořena mediátory hlavně z řad soudců a právníků. Tento směr je nejvíce preferován advokáty.

Transformativní mediace je nejnovějším směrem a byl formulován v roce 1994. Posiluje pravomoci jednotlivých stran a vychází z poznání potřeb, zájmů, hodnot a pohledů každé strany. Dovoluje, aby postoje účastníků a jejich vztahy byly změněny během mediace, určitým způsobem navazuje na facilitativní mediaci. Často sem psychologové zařazují rodinnou mediaci – když se rodiče rozvádějí a přestávají být partnery, ale nadále zůstávají v roli rodičů. V tomto směru je účastník mediace plně podporován a odpovídá za řešení.³²

Ve své práci se zabývám mediací facilitativní, jelikož je nejrozšířenější.

Níže uvádím základní rozdíly mezi mediačním a soudním procesem.³³

Mediace	Soudní proces
Rychlejší	Pomalejší
Finančně dostupnější	Vysoké finanční náklady
Důvěrnost	Formální charakter
Výsledek – vzájemná dohoda	Rozsudek
Dohoda lze upravit	Rozsudek je finální
Dohoda je vytvářena oběma stranami	Rozsudek určí autorita
Jsou řešeny zájmy a potřeby	Řídí se právy a povinnostmi

32 Šišková, T. Facilitativní mediace: Řešení konfliktů prostřednictvím mediátora, s. 42-45.

33 Řezaninová J., Vrabcová, D. Manuál k semináři o mediaci

2.1 Historie mediace

Historie mediace jakožto přístupu k řešení konfliktů má dávné kořeny v různých podobách vyjednávání a smířčího jednání již po staletí. V tradičních společnostech byla dlouhou dobu využívána k řešení sporů uvnitř systému komunit a příbuzenství. Mediace má své kořeny také ve středověku, kdy se využívala k řešení trestných činů. Uplatňované právo, kdy za smrt oběti byla vyžadována smrt pachatele, nahradily způsoby řešení důkladného objasňování příčin trestného činu a braly se v úvahu okolnosti spáchání daného trestného činu. Navenek je toto reprezentováno především smířčími kříži.³⁴

Mediace jako moderní metoda řešení konfliktů se ve světě provozuje zhruba půl století. Mediace se vyvíjela odlišně v různých historických obdobích, geografických oblastech, či v různých oborech společenské praxe.³⁵ Kanada a USA jsou nazývány rodištěm mediace. Na těchto místech se mediace objevila v první polovině 20. století. K jejímu rozkvětu ale došlo až od konce 60. let 20. století. Důležitým mezníkem pro mediaci v USA je stěhování, které proběhlo v druhé polovině 20. století, kdy s masovým nárůstem obyvatel ve městech začalo přibývat i konfliktů mezi lidmi.³⁶

V České republice se začala využívat mediace počátkem 90. let minulého století. Jedinou organizací, která poskytuje současně mediátorské vzdělání, akreditaci a mediaci samotnou, je Asociace mediátorů České republiky (AMČR).³⁷

2.2 Principy mediace

Prvním a základním principem v mediaci je **dobrovolnost**. Účast na mediaci je dobrovolná, nesmí být nucena zvenčí. Vstup stran do mediace je jejich svobodným rozhodnutím.³⁸ Pokud by účast na mediaci nebyla u některého subjektu dobrovolná, ztrácí mediace řadu výhod – snižují se vyhlídky na stabilitu dohody a šance na realizovatelnost řešení. Jsou omezeny vyhlídky nečekaných výhodných řešení konfliktu.³⁹ Princip dobrovolnosti můžeme najít i v zákoně o mediaci, kdy je mediátor povinen před zahájením mediace strany konfliktu informovat, že obě strany mohou kdykoli proces mediace ukončit. Zákon o mediaci nezakotvuje mediaci jako povinnou metodu, ctí tedy princip dobrovolnosti.⁴⁰

34 Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 26-27.

35 Holá, L. Mediace v teorii a praxi, s. 16.

36 Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 28.

37 Růžička, M., Kollnerová, M. Mediace a rodinná mediace, s. 10.

38 Plamínek, J. Mediace: nejúčinnější lék na konflikty, s. 65.

39 Tamtéž, s. 62.

40 Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, § 3.

Výjimkou může být uložení mediace v rámci soudního řízení, tudíž strany do mediačního procesu nevstupují zcela dobrovolně.⁴¹ Mediace může být nařízena také ze strany OSPOD.

Druhý z principů je **důvěrnost a důvěra**. Důvěrnost je charakteristikou procesu, je to tedy důležitý faktor usnadňující komunikaci klientů. Informace odhalené během mediace jsou důvěrné a není možno je zveřejnit (pokud se klienti nedohodnou jinak). Důvěra je charakteristikou vztahu. Nastolení důvěry a spolupráce je jeden z nejdůležitějších úkolů, který před klienty stojí.⁴²

Dalším principem je **tolerance**. Mediátor vede proces tak, aby bylo pro strany co nejjednodušší akceptovat odlišné názory a způsoby uvažování. Akceptace neznamena souhlas, ale uznání i v případě nesouhlasu. Určitá dávka tolerance mezi stranami je nezbytná k nalezení řešení sporu, proto mediátor od začátku pracuje na jejím dosažení. Je důležité rozlišovat mezi pochopením a souhlasem – pochopit neznamena souhlasit.⁴³

Nezbytným principem je **svoboda rozhodování**. Klientům je dána příležitost, aby uvažovali o všech navrhovaných řešeních a rozhodli se podle vlastní potřeby a zájmu. Tento princip úzce souvisí s principem dobrovolnosti. Kterýkoli účastník, včetně mediátora, může kdykoli od mediace odstoupit.⁴⁴

Posledním z hlavních principů je **nestrannost**. Tento princip je pro mediaci zcela klíčový. Mediátor musí zůstat nestranný a vyvážený k oběma stranám. Pokud není schopen vést proces rovnocenně, je povinen od případu odstoupit.⁴⁵ Porušení tohoto principu by vedlo k prolomení dohody a mohlo by být důvodem k neúspěchu mediace. Nestrannost je velmi náročným požadavkem. Mediátor si někdy nemusí drobné formy porušování neutrality vůbec uvědomit. O vnímání nestrannosti rozhoduje nejenom volba slov, tón řeči, ale i míra očního kontaktu a další neverbální projevy.⁴⁶

V literatuře se můžeme setkat i s dalšími principy, jako je například princip neformálnosti, orientace na budoucnost, pochopení odlišností a další.

41 Holá, L. Mediace v teorii a praxi, s. 53.

42 Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 38.

43 Plamínek, J. Mediace: nejúčinnější lék na konflikty, s. 63-64

44 Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 43.

45 Tamtéž, s. 41.

46 Plamínek, J. Mediace: Nejúčinnější lék na konflikty, s. 66-67.

2.3 Mediátor

Mediace je způsobem zvládání sporů (konfliktů, které mají emotivní, respektive vztahovou složku), za pomoci neutrálního odborníka. Tento odborník je označován jako mediátor.⁴⁷ Některé definice zdůrazňují mediaci jako vyjednávání, jiné kladou důraz na samotnou roli mediátora. Aktivní účast mediátora při řešení konfliktů je základní charakteristikou.⁴⁸

Mediátor zastává v procesu mediace roli prostředníka, který stanovuje program, a dohlíží na to, aby byla dodržována stanovená pravidla. Mediátor neprojevuje svůj názor k vyjádřením některé ze stran, zachovává nestrannost a neutrální přístup ke klientům, zachovává respekt k oběma stranám a do ničeho je nenutí, podporuje je k vyjádření a pomáhá jim je shrnout.⁴⁹

Činnost mediátorů je regulována zákonem, ale někteří mohou působit i mimo něj.

Kromě *zapsaných mediátorů*, jejichž působnost definuje zákon č. 202/2012 Sb., se můžeme setkat i s tzv. *nezapsanými mediátory*, kteří provozují svoji činnost podle živnostenského zákona, nebo pracují v nestátních neziskových organizacích.

Ministerstvo spravedlnosti vykonává dohled nad dodržováním povinností stanovených zapsanému mediátorovi. Poskytovat služby zapsaného mediátora je oprávněna osoba zapsaná v seznamu – zapsaný mediátor musí získat vysokoškolské vzdělání v magisterském, nebo navazujícím magisterském programu, nebo získat obdobné vzdělání v zahraničí a zároveň mít vzdělání v oboru mediace.⁵⁰ Aby mohl být mediátor zapsaný, musí složit zkoušku (žádost o vykonání zkoušky se podává prostřednictvím formuláře, který ministerstvo spravedlnosti zveřejní na svých internetových stránkách), která se skládá z písemné a ústní části. Tyto části ověřují znalosti a dovednosti žadatelů potřebných pro výkon činnosti mediátora – z oblasti mediace a dalších způsobů mimosoudního řešení sporů, mediačních technik, základních lidských práv a svobod, občanského, obchodního a pracovního práva, rodinného práva, práva na ochranu spotřebitele, občanského práva procesního a základů psychologie a sociologie. Dále musí zaplatit správní poplatek ve výši 5 000 Kč. Pokud chce být zapsán, musí zaplatit dalších 5 000 Kč za přijetí žádosti o zápis do seznamu mediátorů.⁵¹ Ministerstvo spravedlnosti odpovídá pouze za zkoušku mediátorů, za přípravu a její kvalitu si odpovídají žadatelé sami.

47 Plamínek, J. *Mediace: Nejúčinnější lék na konflikty*, s. 50-51.

48 Holá, L. *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*, s. 50-51.

49 Brzobohatý, R. *Rukověť mediátora, aneb, co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora*.

50 Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, § 16.

51 Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, § 13–23.

Mediátor se liší od soudců tím, že je plně odpovědný za zvládnání sporu v mediačním procesu, ale nijak nezasahuje do rozhodnutí klientů, nebo do věcné podstaty sjednané dohody či nalezených řešení.⁵² Musí umět přítomné strany motivovat k jednání, vědět kdy a jak použít vhodnou techniku či překonat stagnaci. Dobrá strategická práce mediátora je klíčem k úspěšné mediaci.⁵³

Někteří autoři (Parsons) spojují mediaci se sociální prací a uvádějí, že role mediátora je sociální práci vlastní. Osobnostní požadavky kladené na mediátora tak podle našeho názoru můžeme srovnat s požadavky, jež jsou kladené na osobnost sociálního pracovníka.⁵⁴

2.4 Konflikty a spory, specifika rodinné mediace

Předmětem celého mediačního procesu jsou právě konflikty a spory. H.W. Bierhoff uvedl, že „konflikt je specifický způsob interakce, který je pouze v interakci řešitelný. A tak řešení interpersonálních konfliktů je možné jen prostřednictvím určitých způsobů komunikace. Je-li mediací způsobem řešení konfliktů, pak je zákonitě též způsobem komunikace a je oprávněné ji na základě komunikačních dovedností vymezit. Mediací je metodou komunikace realizované prostřednictvím specifických komunikačních postupů, technik.“⁵⁵

„Konflikt nastává tehdy, když si jedna nebo více stran uvědomí nárok na tu samou věc, nebo si uvědomí, že mají jiný názor na situaci, o které diskutují nebo jsou do ní vtaženi.“⁵⁶

2.4.1 Konflikty, spor

Konflikty jsou přirozenou součástí v životě člověka. Pomáhají k pohybu, vývoji a dynamice systému, a právě mediací přistupuje ke konfliktům pozitivně, kdy je vnímá jako prostředek k řešení výše zmíněných sporů. Vstup účastníků do konfliktu je za účelem nalezení společně uspokojivého řešení.⁵⁷ Konflikty se vyvíjejí a mají určité trvání, průběh, dynamiku. Bednařík uvádí, že právě **spor** je místo v konfliktu, kdy emoce dosáhnou hranice, při které nejsou dané strany sporu schopny situaci vyřešit a danou komunikaci přerušit. Toto nastane až do doby, než se najde řešení, které bude vyhovující pro obě strany.⁵⁸

52 Plamínek, J. Mediací: Nejúčinnější lék na konflikty, s. 51.

53 Potočková, D. Nejlepší je domluvit se, s. 54.

54 Parsons, J. R., The mediator role in social work practise, s. 483.

55 Holá, L. Mediací v teorii a praxi, s. 44.

56 Stohrová, Šišková, Asociace mediátorů České republiky, s. 24.

57 Plamínek, J. Mediací: Nejúčinnější lék na konflikty, s. 19.

58 Bednařík, A. Riešenie konfliktov, s. 17.

Dle Špatenkové chápeme konflikt jako součást párového i rodinného soužití. Rodiny se ovšem liší v tom, jakým způsobem na dané konflikty a krize reagují, jak je zvládají a jaký jim připisují význam.⁵⁹

Konflikty je možné dělit na základě velkého množství kritérií, například podle počtu účastníků – intrapersonální (střet motivů), interpersonální (mezi osobami), skupinové či meziskupinové, dle symetričnosti – symetrické (partnerská úroveň), asymetrické (podřízený vs. nadřízený), podle výsledku - destruktivní (neřešený, neřízený, směřující k chaosu), konstruktivní (vede k novému stavu rovnováhy systému, k přechodu do dalšího vývojového stadia), nebo dle psychologických charakteristik.⁶⁰ Mezi psychologické faktory konfliktu dle Křivohlavého řadíme – konflikt názorů, konflikt zájmů, konflikt postojů a konflikt představ.⁶¹

Mediace vnímá konflikt jako něco zvládnutelného a s pozitivní hodnotou. Až s postupem času jsou lidé schopni ocenit pozitivní stránku konfliktu, protože v dané chvíli konflikt vyvolává napětí a negativní pocity – strach, hněv, ponížení. Lidé se snaží konfliktu vyhnout a čekat, až se problém vyřeší sám.⁶² Mezi pozitivní funkce konfliktu patří například to, že zabraňuje stagnaci, stimuluje zájem, uvolňuje napětí a podněcuje řešení problému. Také ověřuje vztahy a je zdrojem změn.⁶³

Příčiny konfliktu vznikají ve třech vzájemně se prolínajících rovinách:⁶⁴

- Vztahová – vznikají zde problémy kvůli nedostatečné či špatné komunikaci mezi stranami, také vlivem negativních představ a silných emocí
- Věcná – zkrslování nebo neúplnost sdělovaných informací
- Hodnotová – způsobeno odlišnými základními životními postoji, morálkou, vírou nebo přesvědčením.

Ke konfliktu se můžeme stavět různě. Velkou část konfliktů jsou lidé schopni si vyřešit sami. Můžeme si ho také nevšímat a doufat, že se vyřeší sám. Můžeme ho také přenechat nějaké autoritě, nejčastěji soudu.⁶⁵ Právě jedna z možností řešení konfliktu je delegace, kdy problém delegujeme někomu jinému. To se děje v případě, že se obracíme na soud, či jiného experta. V daném případě nemáme pod kontrolou ani proces, ani jeho výsledek. U

59 Špatenková, N. Krize. Psychologický a sociologický fenomén, s. 73.

60 Matoušek, O. Slovník sociální práce, s. 95.

61 Křivohlavý, J. Konflikt mezi lidmi, s. 28.

62 Potočková, D. Nejlepší je domluvit se, aneb Průvodce mediačním procesem, s. 66.

63 Bednařík, A. Riesenie konfliktov, s. 20.

64 Potočková, D. Nejlepší je domluvit se, aneb Průvodce mediačním procesem, s. 67.

65 Šišková, T. Průvodce rodinnou mediací, s.17.

soudního řízení jsme vázáni zákony a celý proces má v rukou soudce a advokáti. Podíl účastníků na řešení daného konfliktu je minimální.

2.4.2 Specifika rodinné mediace

Jedním z podoborů mediace je rodinná mediace, která se zabývá řešením konfliktů mezi členy rodiny. Řadit sem můžeme například rozpor názorů rodičů na očkování, změnu trvalého bydliště, či lékaře, výběr školy, problémy ve střídaté péči nebo styku dítěte s rodičem.

Přesný způsob, jakým členové rodiny komunikují během konfliktu, se může lišit v závislosti na vztazích v rodině, věku a dalších faktorech.⁶⁶

Právě rodinná mediace se jeví jako jedna z nejpotřebnějších forem mediace v sociální práci. Vztahy uvnitř rodiny jsou čím dál více zranitelnější, a právě rodinná mediace je nejvíce využívanou formou mediace v netrestní oblasti.⁶⁷

V rodinné mediaci hrají roli v konfliktu děti, právě tím je rodinná mediace specifická a je považována za jednu z nejnáročnějších. V rodinné mediaci velmi záleží na budoucím vztahu s ohledem na děti.

V rodinně-právních konfliktech rozlišujeme dva typy mediace:⁶⁸

- Rodinná mediace – řešení konfliktů vzniklých ve vzájemném soužití členů rodiny
- Rozvodová mediace – specializuje se na konflikty způsobené právními následky rozvodu

Pojem rozvodová mediace vytváří dojem narušenosti a rozpadu vztahů, zatímco rodinná mediace podporuje zachování dobrých vztahů partnerů, které jsou pro správné rodičovské fungování velmi podstatné.⁶⁹

Rozvodová mediace je častější než mediace konfliktů v rodinách, které se snaží zachovat vztah. Někteří autoři používají termín „rodinná mediace“ i pro klasickou rozvodovou mediaci proto, že „rozvod“ evokuje negativní moment – rozpad vztahů, které by ale měly pokračovat alespoň na pomezí rodičovského fungování.⁷⁰

Základní podstatou rodinné mediace je fakt, že většina rozvádějících nebo rozcházejících partnerů má zachovanou schopnost a snahu zůstat

66 Canary, H., Canary, D. Family conflict, s. 5.

67 Radvanová, S., Rodina a dítě v novém občanském zákoníku, s. 9.

68 Hladíková, I. Alternativní řešení rodinně-právních konfliktů: disertační práce

69 Divorce mediation in Europe, [online]. [cit. 2021-01-21].

70 Holá, L. Mediace v teorii a praxi, s. 180-181.

plnohodnotnými rodiči. Právě proces rodinné mediace klade důraz na zodpovědnost rodičů za rozhodnutí, která ovlivní jejich děti.⁷¹

Typické pro rodinnou mediaci je to, že ji zpravidla vedou dva mediátoři.⁷² Rodinné mediace se tedy účastní mediátoři a klienti – klienty jsou všichni členové rodiny – partneři, manželé, bývalí manželé, někdy i děti. Účast dítěte na mediaci je důležité posoudit s ohledem na psychiku dítěte a povahu procesu mediace. Toto posouzení vhodnosti účasti dítěte může učinit mediátor, či jiný odborník, konzultant. Pokud si dítě samo přeje být účastníkem mediace, je potřeba zjistit, co je jeho motivem. Rozvodová mediace vede ke stabilizaci rodinných vztahů a prevenci negativních jevů doprovázejících rodinnou krizi – psychické problémy dětí, které vyplývají z bojů o jejich svěření jednomu z rodičů.⁷³ Děti jsou tedy vystaveny menšímu počtu konfliktních situací mezi rodiči, a právě rodiče se vyhnou psychickým problémům, které z boje o svěření dítěte do péče jednoho z rodičů plynou. Nízká míra konfliktů mezi rodiči je jedním z nejdůležitějších faktorů pro přizpůsobení dětí situaci po rozvodu. Mediace může zmírnit porozvodové napětí a s tím spojené komplikace.⁷⁴

Za pomoci mediátora mají rodiče možnost ujasnit si své představy o potřebách svých dětí a získat přehled o právních náležitostech rodinných vztahů.⁷⁵ V souvislosti s rozvodem manželství pomáhá mediátor rodičům uzavřít dohodu, která upravuje způsob péče o děti, výši výživného, rozdělení majetku a další problematiku záležitosti vyplývající z rozpadu manželství.⁷⁶

Cílem rodinné mediace je vytvořit komunikační prostor a předejít vyhocení konfliktů a dysfunkcím. Dalším cílem je také zlepšení rodinných vztahů a pomoc objasnit a odstranit problémy nebo nedorozumění. Podstatné je naučit rodinné členy o problémech hovořit a snažit se najít společná řešení vhodná pro všechny. Hlavním cílem je, aby rodina znovu získala možnost rozhodovat o podmínkách svého života a budoucnosti.⁷⁷

U většiny rodin je právě mediace nejlepší možností, jak řešit složité problémy spojené s rozvodem. Pokud bychom měli opět srovnat soudní řešení rozvodu a mediaci, pak v případě, že je spor řešen soudně, se mezi rodiči více rozvíjí pocit nepřátelství a nedůvěry. Mediace je, jak již bylo zmíněno, méně nákladná než soudní spor. Dohody zprostředkované mediátorem bývají často

71 Holá, L. Mediace v teorii a praxi, s. 92

72 Potočková, D. Nejlepší je domluvit se, aneb Průvodce mediačním procesem, s. 156.

73 Mandová, M., Vinařová, J. Mediace jako způsob řešení konfliktů. Právo a rodina, s. 21-22.

74 Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 124.

75 Bakalář, E. a kol. Rozvodová témata a moderní psychologie, s. 100.

76 Trélaun, B. Překonávání konfliktů v rodině, s. 78.

77 Tamtéž, s. 92.

pružnější než soudem nařízená rozhodnutí, protože je možné je po vzájemné dohodě měnit a není třeba opětovně žádat soud.⁷⁸ Neméně podstatnou výhodou mediace oproti soudnímu řízení je zachování soukromí v osobních i rodinných záležitostech, omezení nepřátelství mezi partnery, podpora spolupráce při stanovení otázek svěřeni dítěte do péče, s tím spojené stanovení výživného nebo finančního a majetkového uspořádání.⁷⁹

Předpokladem rodinné mediace je alespoň základní úroveň komunikace mezi klienty tak, aby byli schopni přijímat nové informace a měli zájem na vyřešení problému. Na rozdíl od soudního řízení nejde o vítězství jedné či druhé strany, ale o nastavení podmínek tak, aby to bylo uspokojivé pro obě strany konfliktu.⁸⁰

V rozvodu manželství rozhoduje soud, v tomto rozhodování se spojuje rodinná mediace s rozhodováním v justici. Specifickým rysem rozvodové mediace je dvojitý pohled na rozvod:

- Sociálně-psychologický pohled – rozvod je vyústěním dlouhodobého konfliktního vztahu dvou partnerů
- Právní pohled – rozvod manželství je právním institutem, jeho naplnění předpokládá splnění právních norem. V rozvodovém řízení hraje zákon hlavní roli, rodinná mediace jej musí respektovat a vycházet z něj⁸¹

V rámci rodinné mediace byl vyvinut tzv. sedmibodový rámec rodinné mediace. Jde o soubor stanovisek používaných u rozvodové mediace, na kterých se účastníci mediace shodnou ještě před začátkem procesu:

- Rodičovství je zodpovědnost obou rodičů, z množství přímé péče o dítě se nemohou vyvozovat vlastnické nároky
- Rodiče mají společný zájem – dítě. Důraz je kladen na potřeby dětí, nikoli na to, co chtějí rodiče
- Děti nejsou vtahovány do rodičovského konfliktu, zásadní rozhodnutí ohledně rodiny dělají rodiče
- Jeden rodič nehodnotí výchovný styl druhého rodiče a nezasahuje do něj, oba ovšem musí respektovat zájmy dítěte
- Oba rodiče preferují zájmy dítěte před vlastními
- Jasně oddělení rodičovské a partnerské role
- Myšlenky a pocity s negativním obsahem, které jsou spojeny s manželstvím, nejsou ožiovány, narušovaly by průběh mediace⁸²

78 Teyber, E. Děti a rozvod, s. 22.

79 Mandová, M., Vinařová, J. Mediace jako způsob řešení konfliktů. Právo a rodina, s. 21-22.

80 Holá, L. Mediace v teorii a praxi, s. 88.

81 Tamtéž, s. 191.

82 Holá, L. Mediace a možnost využití v praxi, s. 126-127.

3 Fáze a techniky mediace

Jednotlivé fáze mediace představují kroky, skrze které se budou snažit strany sporu porozumět problému. V procesu mediace bývá užíváno 5-12 fází. Pokud je to potřebné, může se mediátor k fázím opakovaně vracet.

3.1 Fáze mediace

Proces mediace začíná **0. fází – získání klienta**, kdy mediátor hovoří se zájemci, snaží se je získat pro dané jednání a vysvětlí jim možnosti mediace. Společně si potom domluví datum prvního setkání a dohodnou se na podmínkách.

Pokračuje **1. fáze – úvodní slovo mediátora**, kdy se mediátor představí, vysvětlí klientům samotný proces mediace (a také svoji roli v něm) a domluví se na základních pravidlech, kterými se budou při mediaci řídit.

Další je **2. fáze – mediátor naslouchá sporným stranám** a zjišťuje, s čím strany přicházejí a co očekávají. Dále také to, co nefunguje, co potřebují řešit či v čem vidí shodu. Strany hovoří po sobě (vzájemná komunikace stran není dovolena). Mediátor pracuje s emocemi a pojmenovává předměty jednání.

Poté následuje **3. fáze – sporné strany si navzájem naslouchají** a klienti si sdělují nové informace, které se od druhé strany dozvěděli. Tato fáze znamená zlom v komunikaci a příslib spolupráce při hledání nových řešení.

Jako další je **4. fáze – hledání přijatelných řešení**, což spočívá v tom, že strany hledají pomocí brainstormingu řešení pro každý předmět jednání. Formulují nová řešení a ty podle daných kritérií vyhodnocují.

Po této fázi následuje **5. fáze – rozpracování vybraných řešení do konkrétních kroků**, kdy se hledá konkrétní cesta pro uskutečnění vybraného řešení, a výstupem bude, jak se toto řešení uskuteční. Formuluje se zde také „pojistka“ pro případ nečekaných překážek.

Poslední fází je **6. fáze – sepsání dohody** a závěr mediačního sezení. Při tomto se v dohodě přesně zapíše předmět jednání a způsob realizace řešení. V případě, že bude mediace pokračovat, zapíše se vše sjednané, bude stanoven další termín schůzky, téma a provede se platba za mediaci. Pokud jde o konečnou mediaci, uvedou se všechna řešení, strany i mediátor dohodu podepíší a tím je mediace ukončena.⁸³

Mediace ovšem může být ukončena různými formami, mezi něž patří:

- Dosažení dohody, která řeší veškeré body konfliktu a obě strany s ní souhlasí
- Odklad nebo přerušení dohody, pokud se na tomto domluvily obě strany konfliktu

83 Šišková, T. Facilitativní mediace: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora, s. 131-133.

- Dohoda o nedohodě – zvláštní forma ukončení sporu, obě strany se dohodnou, že uzavření dohody není v současné situaci možné
- Nedosažení dohody v okamžiku, kdy všichni účastníci odmítají v mediaci pokračovat a tím je tedy proces ukončen.⁸⁴

Riskin, Keating a Arnold uvádějí pět fází mediace, které jsou podle nich i samotnými cíli mediace:⁸⁵

- 1 Dohoda o tom, že bude mediace prováděna
- 2 Porozumění problému/problémům
- 3 Formulace možných řešení
- 4 Dosažení dohody
- 5 Realizace dohody

Riskin, Keating a Arnold, dále zmiňují, že pokud strany konfliktu s mediací souhlasí, mají nejméně 75 % šanci, že konflikt bude vyřešen jinak, než soudní cestou.⁸⁶

Uzavřená mediační dohoda není nikterak právně vymahatelná. V zákoně o mediace je uvedeno: „... samotná mediační dohoda není exekučním titulem. Jiné právní předpisy však připouštějí, aby o ní byl následně sepsán notářský nebo exekutorský zápis se svolením k vykonavatelnosti nebo byla soudem schválena jako smír.“

3.2 Techniky mediace

V procesu mediace jsou hojně využívané různé specifické a dílčí techniky. Právě prostřednictvím těchto technik řídí mediátor celou mediaci. Specifické techniky mediace jsou základem, ovšem míra využitelnosti těchto technik je rozdílná.⁸⁷ Základní techniky mediace může využít při jednání s klienty i sociální pracovník.

3.2.1 Techniky aktivního naslouchání

Pro každého mediátora jsou techniky aktivního naslouchání základními dovednostmi. Účelem aktivního naslouchání je v podstatě „slyšet a dát najevo, že slyším“. Zahrnuje jak povzbuzování klienta, tak i různé formy zjišťování, shrnování a oceňování. Aktivní naslouchání se projevuje verbálně –

⁸⁴ Růžička, M., Kollnerová, M. Mediace a rodinná mediace, s. 39-40.

⁸⁵ Riskin, L., Keating, J., Arnold, T. Mediace, aneb jak řešit konflikty, s. 33.

⁸⁶ Tamtéž, s. 61.

⁸⁷ Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 123.

doplňujícími otázkami, i neverbálně – přikyvováním, nastavením těla, vzdáleností, tónem hlasu apod.

Aktivní naslouchání pomáhá mediátorovi k pochopení významu klientových slov a prostřednictvím něj získává mediátor nové informace o klientovi.⁸⁸

Parafráze a zrcadlení jsou dvě základní složky. Parafráze se ustálila ve vztahu k myšlenkám, zrcadlení naopak ve vztahu k pocitům a emocím. Zásadním principem je zde akceptace, což znamená vzít názory klienta na vědomí a respektovat to.

Parafrázování spočívá v opakování myšlenek nebo informací vlastními slovy, ale může obsahovat i shrnutí hlavních myšlenek obsáhlejšího sdělení. Bezprostředním účelem je ukázat klientovi, že ho pozorně posloucháme a také si ověřit, že jsme jeho slova správně pochopili. Věty, které se dají použít, začínají například takto:

- Dá se tedy říci, že byste potřeboval především ...
- Říkáte, že ...
- Pochopil jsem to správně, že ...
- Slyšel jsem tedy, že ...

Zrcadlení pocitů má podobnou funkci – jedná se o pojmenování pocitů, které klient má. Pocity a emoce jsou tím, co klienta buď přímo ovládá, nebo alespoň ovlivňuje jeho postoje a chování.⁸⁹ Zrcadlení pocitů můžeme vyjádřit například takto:

- Vidím, že je vám to líto ...
- Cítím, že z toho máte radost ...
- Evidentně vás to mrzí ...

Mezi další techniky aktivního naslouchání řadí Holá také například:⁹⁰

- **Shrnutí** – slouží k utřídění hlavních myšlenek a k ukončení jedné části jednání. Pracovník zopakuje důležité myšlenky a popíše dosažený pokrok
- **Ocenění** – dochází k posilování žádoucích projevů klientova chování. Ocenění by ovšem mělo být věrohodné a vyvážené k oběma partnerům
- **Povzbuzení** – podnícení klienta k hovoru a dodání odvahy, sebedůvěry a chuti dále spolupracovat.

Pravidla aktivního naslouchání obsahují ověření, zda mediátor správně porozuměl tomu, co mluvčí přesně říká a cítí, a zda se zaměřuje na to, co říká

88 Holá, L. Mediacce: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 123.

89 Plamínek, J. Mediacce: Nejúčinnější lék na konflikty, s. 122-125.

90 Holá, L. Mediacce: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 124.

partner. V souladu s pravidly mediátor mluvčího nepřerušuje, neradí mu. Také vyjadřuje záměr neverbálně i tónem hlasu, respektuje názory, vnímání i pocity druhého. Důležité je udržet neutralitu v tom smyslu, že mediátor nevysvětluje, co sdělení znamená a nehodnotí, co je správné a nesprávné.⁹¹

3.2.2 Dotazování

Při mediaci se používají dvě formy dotazování, a to bezprostřední a zprostředkované. Bezprostřední dotazování se děje nejčastěji mezi klientem a mediátorem, kdy mediátor dotazování používá jako specifickou techniku v celém procesu mediace. Zprostředkované dotazování se vyskytuje v případě, kdy si strany konfliktu pokládají otázky prostřednictvím mediátora.

V průběhu dotazování mediátor pokládá klientům otevřené a uzavřené otázky – otevřené otázky dávají možnost se svobodně vyjádřit, uzavřené otázky klienty více omezují a jsou direktivnější, ale napomáhají se dostat k podstatě věci.⁹²

3.2.3 Grafická technika

Strany v konfliktu potřebují situaci nejen slyšet, ale i vidět. Napsaná témata či návrhy dohody poskytují rychlou orientaci a je z nich tedy na první pohled jasné, o čem se již mluvilo a co je ještě nutné probrat. Mohou se malovat schémata, obrázky, vše pro přehlednost, konkrétnost, znázornění a celkově lepší orientaci. Vizuální pomůcky přispějí ke klidu a sníží nervozitu všech.

Výhodná je flipchartová tabule, postačí ovšem i kus papíru. Mediátor vždy nejprve řekne, co a proč píše, a zeptá se, zda je to srozumitelné. Mediátor poté papír se záznamem založí do spisu klienta pro další jednání či sepsání mimosoudní dohody. Přínos pro klienta je ten, že se orientuje v tématu, které se řeší a problém se zviditelní přesunutím na papír.⁹³ Grafická technika vytváří prostor pro grafické řešení problému – namalování zahrady, rozvržení stavby domu

Technika má přínosy také pro mediátora:

- Ukazuje mu, že má pod kontrolou proces mediace i předmět jednání
- Minimalizuje riziko chybných informací, nedorozumění
- Možnost zapracování připomínek stran a možnost s nimi déle pracovat

Jako příklad využití grafické techniky uvádím věty typu:

91 Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, o.p.s, Komunikační dovednosti v návaznosti na jednání s rodiči ve sporu, školení červen 2020, lektor Mgr. Elena Mešková

92 Holá, L. Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů, s. 125.

93 Šišková T., Facilitativní mediace. Řešení konfliktu prostřednictvím mediátora, s. 79-81.

- Zapišeme si, jak by vám to vyhovovalo ...
- Abychom na nic nezapomněli, napíšeme si, že ...
- Napišme si, že vy můžete od pondělí do úterý, vy zase od úterý do čtvrtka, ...

3.2.4 Přeformulování stížnosti na potřebu

Strana v konfliktu prožívá negativní emoce a danou situaci popisuje obvykle pro svůj prospěch. Sociální pracovník může přeformulovat stížnost a kritiku jako potřebu klienta. Klient často přichází se stížnostmi (na školu, dítě, partnera). Je důležité pod takovou stížností najít potřebu. „On je tak hloupý, že se nemůžu spolehnout, že připraví syna do školy, když u něj bude celý týden.“ Pracovník musí danou stížnost přeformulovat – „Jde vám tedy o to, aby byl syn lépe připravený do školy, když je u otce“ – potřeba matky. Za stížností matky na hloupého otce dítěte se skrývá potřeba toho, aby byl syn lépe připravován do školy.⁹⁴

3.2.5 Brainstorming

Brainstorming patří k základům efektivní komunikace. Tento anglický termín bývá překládán jako „bouření mozku nebo myšlenková smršť“. Slouží ke shromažďování velkého množství nápadů, myšlenek či definic během krátké chvíle. Pomáhá nalézt nová a neobvyklá řešení, informace, nápady nebo přístupy. Výhodou je odbourání běžných stereotypů, předpojatosti či negativní kritiky. Využít jej může sociální pracovník jak s jednotlivcem, tak s párem či celou rodinou. Brainstorming se využívá často ve spojení s grafickou technikou například v momentě, kdy sociální pracovník řeší s oběma rodiči těžkou situaci s nastavením styku s dítětem.⁹⁵

3.2.6 Ledolamka

Ledolamka pomáhá uvolnit bariéry mezi stranami. Slouží především k porozumění a nastolení vzájemného pochopení. Klienti jsou vyzváni, aby si vzpomněli na dobu, kdy začali spolupracovat, jaké to bylo, co fungovalo a jak, aby si uvědomili, že dříve spolupracovali a šlo to. Například – manželé se rozvádějí a nemohou se shodnout na volnočasových aktivitách dětí a na jejich výchově. Ledolamka: *Jaké potřeby mají vaše děti? Co umějí a z čeho máte radost? Čemu se vaše děti rády věnují? Co Andulka? A co Martínek?*⁹⁶

94 Zakouřilová, E. Přednáška z předmětu Mediace. VOŠ sociální a teologická Dorkas v Olomouci, akademický rok 2018

95 Šišková, T. Facilitativní mediace. Řešení konfliktu prostřednictvím mediátora, s. 124-125.

96 Tamtéž, s. 116-118.

3.2.7 Práce s nejlépešší a nejhorší variantou – tzv. batna a watna

Nejlépeší alternativa v rámci vyjednané dohody bývá označována zkratkou batna – z anglického *best alternative to a negotiated agreement*, jejím opakem je watna – *worst alternative to a negotiated agreement*, tj. nejhorší varianta. Například pokud chce rozzlobený klient odejít z jednání, sociální pracovník se ho zeptá, zda má jiné, lépeší řešení, které mu pomůže situaci vyřešit, nebo co nejhoršího se může stát, pokud jednání opustí⁹⁷

Existuje další řada možností využití mediačních technik, ovšem rozsah práce nedovoluje jejich podrobný výčet, mezi často používané patří například pozice a zájem, práce s kompromisem, pomoc s výběrem vhodného řešení, pomoc s uzavíráním mimosoudních dohod, orientace na budoucnost a další.

97 Šišková, T. Facilitativní mediace. Řešení konfliktu prostřednictvím mediátora, s. 124-125.

4. Empirická část

V teoretické části své bakalářské práce jsem představila sociální práci s rodinou, mediaci, včetně specifík rodinné mediace, fáze a techniky mediace.

V empirické části představím Mediační centrum Olomouc a přiblížím způsob jeho spolupráce s OSPOD. Konkrétní příklady budou uvedeny na čtyřech kazuistikách.

Kazuistika zaznamenává určitý úsek života člověka nebo skupiny lidí, na základě kterého zpravidla sledujeme vznik určité poruchy či onemocnění a průběh léčby. V případě sociální práce jde i určitý sociální problém. Pohled zprostředkovaný kazuistikou je významným zdrojem předávání zkušeností, vytváření a zkoumání hypotéz.

Účelem kazuistik v této práci je poskytnout čtenáři vhled do rodinné problematiky a zároveň dokreslit možnosti využití mediačních dovedností pomocí reálných příkladů z praxe. Rodina by se měla stát místem uspokojování citových potřeb, místem přerozdělování ekonomických hodnot a místem rekreace. Rodina má vytvářet útočiště před veřejným světem a dávat příležitost uplatňovat trvalé hodnoty.⁹⁸ Narušení rodiny přichází v okamžiku neschopnosti řešit společné problémy, což může vést k samotnému rozvodu. V okamžiku, kdy je do sporu rodičů zatahováno i dítě a je prostředníkem mezi nimi, bývá jeho duševní rovnováha často narušena.⁹⁹

Právě dítě hraje hlavní roli v kazuistikách, které jsem si vybrala k dokreslení využití mediace v rodičovských sporech.

Pro své kazuistiky jsem si vybrala čtyři rodiny, kdy při jednání s jednou z nich jsem sama využila mediační dovednosti, konkrétně grafickou techniku. Zde se jednalo o neshody mezi matkou a babičkou, která měla vnuky v pěstounské péči, kdy matka za dětmi chodila nepravidelně, bez předchozí domluvy.

Ve druhé kazuistice jsem představila manželský pár, který měl neshody kvůli rozložení času péče o jejich dvě děti, což vykonávala převážně matka, které potom nezbyl čas na větší seberealizaci ve svém zaměstnání. S rodiči byla použita časová osa, aby všichni přehledně viděli, kdo a kolik času tráví s dětmi. Rodiče měli zájem situaci řešit, což vedlo k úspěšnému uzavření dohody mezi nimi.

98 Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť, s. 23-24.

99 Langmeier, J., Krejčířová, D. Vývojová psychologie, s. 185.

Ve třetí kazuistice jsem vybrala případ, kdy byla rodina přímo v mediačním centru na doporučení OSPOD. Rodiče nakonec uzavřeli dohodu, kterou přikládám do přílohy, včetně záznamu jednoho z mediačních setkání. Spor mezi rodiči byl z toho důvodu, kdy otec navrhoval střídavou péči v klasickém sedmidenním intervalu, zatímco matka s tímto nesouhlasila.

Ve čtvrté kazuistice jsem představila spor mezi matkou dětí a prarodiči, zejména babičkou. Prarodiče měli soudně upraven styk s vnoučaty, jelikož otec dětí, jejich syn, zemřel.

Jména a citlivé údaje v těchto kazuistikách jsou fiktivní z důvodu zachování důvěrnosti informací o klientovi. Klienti vyjádřili ústní souhlas s využitím jejich případu ke zpracování kazuistiky při jednání, taktéž byly pořízeny písemné informované souhlasy. Obsah kazuistiky byl také mírně pozměněn s ohledem na důslednou ochranu osob. Vzhledem k obsáhlosti kazuistik byl jejich obsah zestručněn, kdy tyto kazuistiky zachycují především předmět sporu, mediační techniky a dohodu.

4.1. Mediační centrum Olomouc

Mediační centrum Olomouc (dále jen MCOL) je od ledna 2016 součástí P-centra, což je spolek, který poskytuje služby v oblasti prevence, poradenství a léčby či doléčování závislosti a péče o rodiny s dětmi. Samotné mediační centrum vzniklo v roce 2011 za podpory Olomouckého kraje a Statutárního města Olomouc. Poskytování mediací ovšem probíhalo již v roce 2008 v rámci předchozí organizace. Činnost MCOL se řídí zákonem o sociálních službách, funguje mimo rámec zákona o mediaci. Tento zákon (na rozdíl od slovenského zákona) pojem mediační centra nezná. Počítá pouze s jednotlivými mediátory, zapsanými v seznamu ministerstva spravedlnosti.

V MCOL působí vedoucí mediací, 2 sociální pracovnice se zaměřením na práci s dětmi a 7 zkušených mediátorů (4 muži, 3 ženy). Každou kauzu řeší mediační tandem – dva mediátoři, vždy muž a žena. Všichni mediátoři v MCOL prošli výcviky v mediaci u našich, i zahraničních lektorů a trenérů.

MCOL poskytuje pouze rodinnou mediaci. Zajišťuje také zapojení do mediace dětí starší 6 let, zjišťuje jejich pohled a vnímání rodinné situace spojené s rozpadem rodiny. Zpráva z MCOL obsahuje dvě části, a to záznam z rozhovoru s dítětem (starším 6 let), a zápisy jednotlivých mediačních setkání – diskutovaná témata, místa shody, oblasti rozdílů včetně zachycení rozdílných pohledů na věc. V MCOL využívá mediaci cca 100 rodin ročně.¹⁰⁰

Letáček MCOL viz. *Příloha č. 1*.

100 Poláková, L. Praxe Mediačního centra Olomouc

V časopise Právní rádce uvádí Robin Brzobohatý, mediátor MCOL (pracuje také jako vedoucí mediačního programu v Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí), že klienti do olomouckého mediačního centra přicházejí zejména ve chvíli, kdy jim mediaci nařídil opatrovnický soud (podle zákona o zvláštních řízeních soudních). Jedná se o spory v oblasti péče o nezletilé děti, například pokud jeden z rodičů porušuje dohodu o kontaktu s dítětem, ale mohou se zde řešit i témata jako je majetek (častěji ale tyto spory nechávají rodiče na svých právních zástupcích). Někteří soudci, dle Brzobohatého, mediaci rozhádaných rodičům pouze doporučují, nejde tedy o povinnost stanovenou rozhodnutím soudu. Toto doporučení se zpravidla zaznamená pouze do protokolu ze soudního jednání. Soudy ovšem mohou využívat i institut prvního setkání s mediátorem (podle občanského soudního řádu). Pokud soudce pošle rodiče na první setkání s mediátorem, musí se dostavit na informační schůzku, samotná mediace ale není povinná.

Dle Brzobohatého „dává smysl, aby existovaly dvě varianty – jedna dle zákona o mediaci fungující na komerčním základě. A pak druhá, kdy stát plní svůj úkol chránit děti v rodinných sporech. Soudce říká – já vám určuji, abyste šli k mediátorovi, protože to je v zájmu ochrany vašeho dítěte.“

Kromě příkazu soudu mohou do MCOL přijít rodiče i na doporučení OSPOD – „Rodiče oslovují OSPOD v různých situacích, například tehdy, když řeší, že se nedodrží rozsudek ohledně výživného, zajdou za sociální pracovníkem.“¹⁰¹

4.2. Kazuistika č. 1

Informace o rodině

Rodina je v péči OSPOD od září 2018, kdy dvě nezletilé děti, starší Matyáš (7 let) a mladší Šimon (4 roky), byly svěřeny rozsudkem Okresního soudu do péče matky a otci bylo stanoveno výživné. Rodiče byli nesezdaní, po čase se rozešli a každý bydlel v jiné obci.

Oba rodiče jsou velmi mladí, matka bydlela u svých rodičů v rodinném domě, kteří obývali přízemí, a matka měla k dispozici horní patro domu. Jedná se o bytovou jednotku o velikosti 2+1, kde je obývací pokoj, ložnice, kuchyň a sociální zařízení. Matka měla poměrně konfliktní vztahy se svými rodiči, zejména s matkou. Doporučení a výhrady k její péči o děti od ní výslovně nepřijímá. Se svým otcem vychází matka dětí dobře. Matka je s mladším synem Šimonem na rodičovské dovolené až do 10/2020

Otec dětí bydlel u svých rodičů v jiné obci. Pracoval ve firmě s čistým měsíčním příjmem 15 000 Kč, předtím byl nezaměstnaný, nebyl v evidenci úřadu práce. V jeho posledním zaměstnání došlo k okamžitému ukončení

101 Právní rádce, č. 09/2019, s. 18-20.

pracovního poměru z důvodu neomluvené absence. Je vyučen jako autoklempíř, praxi má jako zámečnický a pomocník na stavbě.

V dubnu 2019 se na OSPOD dostavila babička dětí (matka matky) za účelem oznámení, že její dcera, matka nezletilých dětí, je uživatelkou návykových látek. Sdělila, že u dcery našla taštičku s injekčními stříkačkami, přes den spí, večer opouští domácnost. Matka dle sdělení babičky zanedbává přípravu stravy pro děti, vodí staršího syna Matyáše pozdě do školky. Matka v srpnu 2019 přišla o řidičský průkaz z důvodu řízení pod vlivem omamných látek, také měla zaplatit pokutu ve výši 25 000 Kč.

S rodinou byla započata spolupráce, proběhla opakovaná sociální šetření v rodině, matka užívání návykových látek vždy negovala. S matkou byla tedy dohodnuta spolupráce se Společností Podané ruce o.p.s., kam měla docházet na pravidelné testování. Tato matka již od počátku nedodržovala, opakovaně se z testování z různých důvodů omlouvala.

Ze zprávy mateřské školy, kam docházel starší syn, vyplývalo, že tento do zařízení dochází se zpožděním, unavený, rozespálý, neupravený a nedbale oblečený. Spolupráci s matkou hodnotili jako velmi problematickou.

Celá tato situace vygradovala v polovině prosince 2019, kdy Fakultní nemocnice oznámila ve věci mladšího syna Šimona přijetí k hospitalizaci pro febrilní křeče s bezvědomím. Při hospitalizaci byl přítomen i otec matky, který lékaři sdělil, že je matka uživatelka návykových látek a má obavu, zda chlapec také něco neužil. Matce byla odebrána moč na toxikologii, tato byla pozitivní na amfetaminy – matka tedy nemohla být se synem hospitalizovaná jako doprovod. Byl osloven otec dětí, tento ovšem dobrovolně přiznal, že drogy užívá také. Jako doprovázející osoba byl tedy hospitalizován dědeček dětí (otec matky).

Babička dětí si dne 2.1.2020 podala k Okresnímu soudu návrh na předběžné opatření, kterým žádala svěřit své vnuky Matyáše a Šimona do pěstounské péče. Tento návrh byl ze strany OSPOD plně podpořen a děti byly 29.1.2020 svěřeny babičce. V mezidobí rodiče obnovili společnou domácnost a začali společně bydlet v bytě ve vedlejší obci. Od té doby, kdy byly děti svěřeny do péče babičky, chodili rodiče za dětmi velmi málo, finančně nepřispívali, komunikace mezi nimi a babičkou nefungovala.

Popis využití mediačních technik

V červnu 2020 proběhlo na OSPOD společné jednání otce a matky dětí a babičky, která měla nyní Matyáše a Šimona v péči. Toto jednání iniciovala babička, účelem bylo dohodnout **pravidelné** kontakty rodičů s dětmi, aby byl udržován pravidelný kontakt, jelikož ani matka, ani otec si děti pravidelně

nebrali a nepodíleli se na jejich výchově, jejich návštěvy dětí byly jednorázové, nepravidelné, a babička si s dětmi tedy často nemohla udělat program. Matka přitom neustále slibovala, že se bude snažit, za dětmi pravidelně docházet, a pomáhat babičce. Chtěla převzít děti zpět do své péče.

V této době byli oba rodiče zaměstnaní, pracovali ve stejné firmě a měli ranní a odpolední směny.

Při jednání babička sdělovala, že poslední kontakt rodičů s dětmi proběhl bez problému, ovšem rodiče trávili tento kontakt pouze u babičky doma, rodiče je nevzali nikam na procházku, ani k sobě domů. Matka také při jednání doložila dva listy s výsledky testování otce na přítomnost návykových látek, sama testování nepodstoupila – opakovaně udávala, že menstruuje.

Komunikace mezi rodiči, spíše matkou, a babičkou je hodně narušena. Vzájemně si vyčítají řadu věcí, matka odmítá tvrzení o užívání návykových látek, popírá většinu tvrzení babičky, odmítá s ní komunikovat.

Během jednání se sociální pracovník snažil nastavit pravidelnost kontaktů rodičů s dětmi, aby tento kontakt pokryl celý týden, a to i možnost jak ranní, tak odpolední směny. Byla použita **grafická technika**, kdy čistý papír pracovníce rozdělila na poloviny, které znázorňovali ranní a odpolední směnu rodičů a toto dále na 7 dílů, podle jednotlivých dnů. Poté dle časových možností obou rodičů i babičky znázorňovala jednotlivé časové úseky, kdy proběhne styk rodičů s dětmi. *Originál tohoto listu viz. Příloha č 2.*

Grafická technika byla použita z důvodu přehlednosti v termínech kontaktů při ranní či odpolední směně rodičů a také proto, aby nedošlo k mylným informacím.

Všichni účastníci se dohodli takto:

	pondělí	úterý	středa	čtvrtek	pátek	sobota	neděle
Ranní	15-18		15-18		od 16		do 17
Odpolední	10-13		10-13			od 10	do 18

V případě, že budou mít rodiče ranní směnu, si děti vyzvednou vždy v pondělí a středu odpoledne od 15:00 do 18:00, dále od pátku od 16:00 na celý víkend, až do neděle do 17:00 hod.

V případě odpolední směny si rodiče vyzvednou děti vždy v pondělí a středu od 10:00 do 13:00 a v případě víkendu je budou mít od soboty 10:00 do neděle 18:00 hod.

Co se týče letních prázdnin, rodiče se s babičkou dohodli, že si děti vezmou na 14 dní v kuse, aby mohli jet na společnou dovolenou. Přesný termín a zejména místo trávení dovolené babičce sdělí do začátku prázdnin.

S rodiči bylo taktéž dojednáno, že ve volných dnech, kdy nebudou s dětmi, si zajistí pravidelné testování 2x týdně ve Společnosti Podané ruce na přítomnost návykových látek v moči.

Taktéž bylo při jednání dohodnuto, že jednu cestu (pro děti) zabezpečí rodiče a druhou cestu (vrácení dětí) zabezpečí babička. V případě mimořádných situací budou rodiče komunikovat s babičkou prostřednictvím SMS, aby tato komunikace byla průkazná a nedocházelo ke zbytečným výmluvám rodičů.

Všichni přítomní s touto dohodou souhlasili a stvrdili ji svým podpisem.

Během tohoto jednání byly po celou dobu také používány **techniky aktivního naslouchání** k ověření sdělených informací, ujasnění potřeb jak babičky, tak i rodičů dětí. Nejčastěji bylo používáno parafrázování, zrcadlení pocitů, kdy matka byla rozzlobená, cítila se ukřivděně, zatímco babička byla lítostivá. Bylo také používání shrnutí k utřídění hlavních myšlenek, kdy pracovník zopakoval důležité myšlenky a shrnul dosažený pokrok.

Byla také použita **technika přeformulování stížnosti na potřebu**, kdy za stížností babičky ohledně nezodpovědnosti rodičů byla potřeba toho, aby mohla vnuky předem připravit na styk s rodiči. Pokud rodiče slíbí, že za dětmi přijedou, ale nakonec se nedostaví, chlapec jsou potom zklamaní a smutní. Pokud si babička dále stěžovala na užívání návykových látek rodiči, její potřeba byla v tom, aby měla jistotu, že se již nebude opakovat incident, kdy ani jeden z rodičů nemohl být hospitalizován se Šimonem a celková obava o schopnost rodičů postarat se bez problému o chlapce během kontaktu.

Dohoda ovšem nebyla ze strany rodičů dodržována, děti si opět brali ke styku nepravidelně, bez předchozí domluvy a většinu kontaktů trávili v domě babičky. Styk rodičů s dětmi probíhal zhruba jednou za 14 dní odpoledne, občas o víkendu ze soboty na neděli.

Děti byly před koncem roku 2020 soudně svěřeny do péče babičky, rodičům bylo stanoveno výživné k rukám babičky. Matka přiznala užívání návykových látek, otec neměl pro děti připraveny vhodné podmínky, bydlel u svých rodičů. Rodiče opět ukončili společnou domácnost a rozešli se. Matka přišla o zaměstnání, nemáme o ní žádné zprávy, výživné na syny nehradí. Otec má stabilní zaměstnání, rekonstruuje bytovou jednotku v domě svých rodičů, má zájem o syny, pravidelně se s nimi stýká a rád by je převzal do své péče.

4.3. Kazuistika č. 2

Informace o rodině

Rodina je v péči OSPOD od června 2019, jedná se o manželský pár s dvěma dětmi, chlapec a dívka. Chlapec má poruchu učení (dyslexie a dysgrafie), vyžaduje větší časový prostor na učení a důslednost rodiče. Děti navštěvují základní školu, ve volném čase dcera Amálka navštěvuje kroužek baletu, starší syn Tomáš hraje fotbal. Obě děti navštěvují kroužky 3x-4x týdně.

Matka pracuje jako zdravotní sestra u zubního lékaře na částečný úvazek. Matka má svoji práci velmi ráda, a chtěla by v ní trávit více času, než je nyní možné vzhledem k náročným koníčkům dětí a nutnému zabezpečení péče o ně. Přála by si být více finančně nezávislá, otec toto nechápe.

Otec pracuje jako projektový manažer s flexibilní pracovní dobou, ovšem v práci bývá dlouho do večerních hodin a po příchodu domů se společně s dětmi navečeří, krátce popovídá a jde se dívat na televizi nebo spát.

Rodina společně bydlí v rodinném domě mimo místo výkonu práce, tudíž musí dojíždět jak rodiče, tak i děti. Manželství rodičů již trvá přes 10 let, po většinu času bylo harmonické a bezproblémové.

Rodina se dostavila na OSPOD z důvodu častých konfliktů mezi rodiči, kteří se názorově rozcházejí ohledně časového rozložení péče o děti, a žádali o pomoc s jejich konfliktní situací. Matka si při jednání stěžovala na to, že je otec neschopný, nemá na nic čas, pro děti nic nezajistí a nevěnuje jim dostatek svého času. Otec má za to, že matka naopak tráví příliš mnoho času s dětmi, které již řadu věcí mohou zvládnout sami, upozaduje tak partnerské soužití, což vede k častým hádkám a konfliktům. Širší rodina je z daleka, a tak je veškerá péče o děti pouze na rodičích.

V průběhu jednání s rodiči bylo postupně zjišťováno, že Amálka má hodiny baletu každý den, kromě čtvrtku v odpoledních hodinách od 15:00-16:30, cesta do kroužku zabere asi 20 minut. Tomáš má kroužek fotbalu každé pondělí, středu a pátek odpoledne vždy od 16:00-17:30 hod., zápasy probíhají každý víkend.

Popis využití mediačních technik

S rodiči byla pro zpřehlednění využita **grafická technika**, při níž byla na flipchart namalována časová osa každého člena rodiny na celý týden. Týden otce vypadal tak, že každý den odjížděl do zaměstnání v 7 hod. a vracel se mezi 18-19 hod. Otec někdy pracoval z domu i o víkendech, s dětmi trávil čas někdy pouze hodinu denně ve všední dny, o víkendu vozil syna na zápas, pokud nepotřeboval pracovat.

Matka vozí děti do školy, a pracovní dobu má posunutou od 8:30 do 14:00 hod. Po pracovní době vyzvedne obě děti ze školy a odveze Amálku na balet, poté Tomáše na fotbal. V mezičase jede na nákup potravin, poté vyzvedne Amálku i

Tomáše z jejich kroužků a jede s dětmi domů. O víkendu tráví matka čas na zahradě, nebo šitím kostýmů na balet, pokud nemá otec čas jet s Tomášem na zápas, zastane toto opět matka.

Při této časové ose bylo zjištěno, že péče o děti je zajišťována převážně matkou. Smyslem této časové osy bylo pomoci druhému rodiči nahlédnout na časový harmonogram svého partnera, což v otci vzbudilo překvapení a údiv, kolik toho musí matka v průběhu celého týdne zajistit. Zároveň otec sděloval, že ho matka o pomoc nikdy nepožádala, ani si nestěžovala, že by péči nezvládala. Otec nevěděl, že matka chce v práci trávit více času a rozvíjet se v tomto směru, matka naopak měla za to, že toto otec ví. Rodiče měly snahu situaci vyřešit, aby otec matce více pomáhal a zapojoval se do všech povinností týkající se dětí.

Tato technika pomohla také k tomu, aby pozornost rodičů byla soustředěná na dané téma, o kterém se právě jedná a jejich pozornost neubíhala jiným směrem.

Dále byla využita metoda **brainstormingu**, kdy rodiče vybírali přijatelné řešení pro obě strany. Výstup brainstormingu byla dohoda rodičů. Otec navrhoval, že v práci bude končit dříve a vozit Tomáše na fotbal, s tímto matka po vyjasnění všech obav, které měla, souhlasila. Matka bude zajišťovat kroužek pro Amálku. Otec také navrhoval, že bude děti vozit každý druhý den ráno do školy. Nakonec se rodiče společně domluvili, že děti jsou již ve věku, kdy mohou do školy jezdit autobusem, zastávku mají v blízkosti bydliště. Matka tedy může do zaměstnání docházet již na 7:00 hod.

Dále se rodiče dohodli na tom, že otec bude nápomocen při přípravě do školy Amálce, matka se bude věnovat Tomášovi, vzhledem k jeho specifickým potřebám, kdy Tomáš preferuje učení spíše s matkou.

Matku v průběhu utváření dohody napadlo, že by syn mohl na víkendové zápasy jezdit s kamarádem a jeho tátou, kteří jim tuto možnost v minulosti nabízeli. V tomto by se mohli otcové střídat. Rodiče by tak měli více času pro sebe.

Během jednání s rodiči byly používány **techniky aktivního naslouchání**. Zejména parafrázování, zrcadlení a shrnování k tomu, aby se rodiče navzájem správně pochopili a porozuměli si, toto bylo užitečné k získání racionálnějšího přístupu k problému.

V průběhu jednání vyplynula potřeba matky, a to ocenění a porozumění ze strany manžela, pomoc s dětmi a také seberealizace v zaměstnání. Potřeby na straně otce byly klidné partnerské soužití a trávení volného času s manželkou. Potřeby obou rodičů byly zohledněny v jejich vzájemné dohodě.

V závěru otec matku ocenil za to, jak pečuje o děti, a naopak matka otce za snahu ji v tomto pomoci a více se podílet na trávení času s dětmi.

Rodiče otevřeli další témata k jednání, proto byl dohodnut další termín společného setkání.

4.4. Kazuistika č. 3

Informace o rodině

Rodina je v péči OSPOD od února 2019, kdy si otec podal návrh k soudu na úpravu poměrů k nezletilému Davidovi, kterého chtěl svěřit do střídavé péče obou rodičů. Davidovi je 12 let, chodí do 5. třídy. Otec pracuje jako operátor ve firmě, dále jako ostraha objektu. Bydlí v rodinném domě se svojí přítelkyní a jejími třemi dětmi. Matka pracuje jako knihovnice, žije se synem a zletilou dcerou v rodinném domě. Matka s návrhem otce na střídavou péči nesouhlasí.

Rodiče společně nežijí již od roku 2012, kdy se rozvedli, a syna Davida si střídali v intervalu 5+2, nyní chce otec klasickou střídavou péči v sedmidenním intervalu, aby se předešlo zbytečným přejezdům mezi rodiči. Otec hradí na syna Davida výživné ve výši 3 000 Kč.

Rodičům bylo ze strany OSPOD doporučeno kontaktovat Mediační centrum za účelem vyjednání a uzavření mimosoudní dohody, soudní jednání bylo odročeno na dobu 3 měsíce, soud vede rodiče ke smírnému řešení. Matka s mediací ovšem nesouhlasila a stále trvala na svém stanovisku, a to svěřit Davida do své výhradní péče. Spor mezi rodiči začal gradovat, otec měl za to, že se matka snaží soudní jednání zdržovat. V srpnu 2019 asistovala u předání Davida mezi rodiči policie, kterou zavolala matka. Matce bylo opakovaně ze strany OSPOD doporučováno využití mediace, byl jí opětovně vysvětlován smysl a význam mediace. Matka s tímto nakonec souhlasila, akceptovala doporučení a rodiče podstoupili mediační setkání.

Popis využití mediačních technik

Rodiče podstoupili mediaci v polovině května 2020, kde se řešilo rozložení času s Davidem mezi rodiči. Otec opětovně navrhoval střídavou péči v intervalu 7+7 dnů. Matka trvala na úpravě 5+2, kterou praktikovali po celou dobu. V průběhu mediace nedošlo k dohodě mezi rodiči, matka stále měla za to, že režim 5+2 plně nahrazuje střídavou péči a nepřijímala nespokojenost otce s vyšším množstvím přejezdů mezi nimi. S rodiči byl domluven termín příštího mediačního setkání za měsíc, tedy v polovině června.

Na dalším mediačním jednání se opět řešilo rozložení času s Davidem mezi rodiči. *Zápis z toho mediačního setkání viz. Příloha č. 3.* Matka opětovně odmítala návrh otce na sedmidenní interval střídání syna Davida.

V průběhu mediace se podařilo dosáhnout mezi rodiči dohody a to tak, že si od září vyzkouší model klasické střídavé péče v sedmidenním intervalu,

aby zjistili, zda jim to vyhovuje, a zda bude spokojený i David. Termín další mediace byl odložen.

V mediačním centru taktéž proběhl pohovor s Davidem. Tento k mamince sdělil, že není nic, co by na ní chtěl změnit. Bydlí s ní i starší sestrou v rodinném domě. Sestra má přítele, ten tam s nimi občas bývá také. Máma si našla přítele, je podle Davida hodný a je fajn.

K otci sdělil, že se mu na tátovi líbí, že ho rozmazluje, nic by na něm nechtěl změnit. Táta bydlí s přítelkyní a jejími třemi dětmi, se všemi má dobrý vztah. David řekl, že přítelkyně se s tátou domlouvá mnohem lépe, než máma. Podle něj spolu rodiče téměř nemluví, u předání se jen pozdraví.

David uvedl, že by si přál být u každého z rodičů stejnou dobu, a to 7 dnů u mámy a 7 dnů u táty. Jako výhody v tomto režimu střídání uváděl David to, že by měl méně přejezdů a užije si více času s každým rodičem, je to také pro všechny férové.

S Davidem byl také proveden test tři přání. David si přál:

- 1 „Abych neměl alergii“ (kočky, pyl, prach)
- 2 „Aby se tatka s mamkou uměli lépe dohodnout, aby se uměli vůbec dohodnout“
- 3 „Abych nemusel ráno brzo vstávat, ne kvůli škole, ale kvůli tomu vstávání“

David odmítl možnost jít do mediace s rodiči a mluvit s nimi, stejně tak odmítl i možnost dalšího setkání.

Rodiče byli při ukončování mediace ubezpečeni, že mají do mediace i nadále otevřené dveře. Je také možné, že matka i přes to, že nakonec s dohodou o vyzkoušení modelu střídavé péče souhlasila, bude potřebovat nějaký čas k tomu, aby si vše promyslela.

V lednu 2021 proběhlo na OSPOD jednání s rodiči za účelem zjištění aktuální situace a byla reflektována uplynulá období. Oba se shodli v tom, že jejich komunikace se zlepšila, komunikují prostřednictvím telefonu nebo emailu. Uvědomili si, že i když se rozešli jako partneři, mohou i nadále zůstat dobrými rodiči. Matka uvedla, že nyní probíhá klasická střídavá péče tak, jak se dohodli na mediaci, je s tímto relativně spokojená. Jako problém matka uvedla, že vnímá nedostatečnou přípravu Davida do školy, když je u otce.

Otec trvá na svém návrhu, který koresponduje s přáním jejich syna Davida. Oba rodiče uvedli, že vyzkoušení střídavé péče bylo přínosem.

Rodiče při jednání uvedli, že necítí potřebu kvůli tomuto problému opět navštěvovat mediační centrum a opětovně odročovat soudní jednání, dohodli se, že se pokusí problém, který uvedla matka, vyřešit na tomto jednání.

Při jednání s rodiči bylo neustále využíváno aktivního naslouchání, především shrnování k objasnění sdělených informací, oceňování obou rodičů za posun v komunikaci a hezkou spolupráci ve snaze vyřešit problém mezi nimi. Bylo také použito přeformulování stížnosti na potřebu. Matka za svojí stížností, že je otec hloupý a nemůže se tak spolehnout na to, zda dostatečně připraví syna do školy, skrývala potřebu toho, aby se otec déle věnoval synovi při vypracování domácích úkolů, pomohl mu s učením na test a například ho z probírané látky vyzkoušel.

Rodiče byli nakonec oceněni za to, že podstoupili mediační setkání na doporučení OSPOD a bylo jim nastíněno, že v opačném případě by docházelo k protahování soudního jednání, kdy by jim mediace byla velmi pravděpodobně soudně nařízena a jednání by bylo opětovně odročováno.

V březnu 2021 proběhlo soudní jednání, při kterém rodiče uzavřeli dohodu, na základě které byl vynesena rozsudek. David byl svěřen do střídavé péče vždy od neděle od 19:00 hod., do následující neděle 19:00 hod. s tím, že celý týden u daného rodiče nebude žádným způsobem přerušen.

4.5. Kazuistika č. 4

Informace o rodině

Na OSPOD se telefonicky obrátila v červnu 2020 babička (matka otce) dvou dětí – Eliška (10 let) a Jan (8 let). Babička sdělovala, že její syn, otec dětí, spáchal před čtyřmi lety sebevraždu a společně s manželem mají soudně stanoven styk s oběma vnoučaty. Po celé 4 roky, co prarodiče tuto soudní úpravu styku s vnoučaty mají, dělá matka problémy a nechce děti pravidelně ke styku předávat. Buďto jsou nemocné, nechtějí za prarodiči jít, nebo mají již nějaký program. Babička uváděla, že styk s vnoučaty mají upravený na každý první víkend v měsíci od soboty od rána do neděle do večera, a každý třetí víkend v měsíci celou sobotu od rána do večera. Největší problém dle babičky nastal v době koronaviru, tedy cca od března téhož roku, kdy prarodiče ze zdravotních důvodů (z obavy nákazy koronavirem) místo osobního styku s vnoučaty začali realizovat video hovor (v době soudně daného styku). Toto jim ale matka většinou nechtěla umožnit. Babička byla upozorněna, že je platné to, co je uvedeno v rozsudku soudu a jakákoli změna je poté na domluvě a na vůli matky.

Matka byla ze strany OSPOD kontaktována za účelem svolání společného jednání s oběma prarodiči a projednání aktuální situace, která je

vzhledem ke koronaviru specifická. Matka opakovaně odmítala společné jednání a sdělovala, že styku prarodičů s dětmi nebrání, děti dle rozsudku nachystá k osobnímu kontaktu. Dále sdělila, že se prarodiče pouze vymlouvají, babička dětí je „megeera a diktátor“ a otec dětí si to „hodil“ jen kvůli ní. S matkou se po několika telefonátech podařilo dohodnout společné jednání. Problém ale nastal v tom, že se prarodiče odmítli společného jednání zúčastnit, aby se nenakazili, jelikož jsou riziková skupina, a žádali jednání provést online, formou video hovoru. Toto nebylo prarodičům umožněno, nakonec tedy s osobním setkáním za účelem vyřešení situace souhlasili.

Popis využití mediačních technik

Matka (společně s dětmi) i oba prarodiče se dostavili v červenci ke společnému jednání. Účelem tohoto jednání bylo přizpůsobení styku prarodičů s dětmi aktuální epidemiologické situaci.

Před jednáním s matkou a prarodiči bylo hovořeno s Eliškou a Honzou. Děti řekly, že by jim telefonáty s babičkou a dědou vyhovovaly, avšak ne v takové intenzitě, která by měla nahradit osobní styk. Nemají konkrétní představu o tom, jak by měl být telefonát dlouhý, ale určitě ne déle než půl hodinu. Nejvíce by se jim to líbilo každý druhý víkend v sobotu před obědem, aby se mohly v klidu vyspat. Líbilo by se jim také, aby babičku s dědou mohli i vidět na kameře,

Následně bylo jednání s matkou i prarodiči, kterým bylo sděleno přání obou dětí. Během jednání jak matka, tak i babička diskutovaly o minulosti, proč otec spáchal sebevraždu, kdo co udělal, kdo jak reagoval. Matka sdělovala, že za vše může babička a naopak. Jednalo se tedy kromě styku i o vztahy v rodině, proto bylo důležité obě strany orientovat na současný stav a vztah, a to jak mezi matkou a babičkou, tak i mezi dětmi a prarodiči. V první polovině jednání se matka i babička věnovaly bolestivé minulosti, uváděly, proč je jejich pohled ten správný a proč kontakt s dětmi neprobíhá. Zde měly obě strany možnost si poslechnout pohled na problém toho druhého – matka uváděla, že děti k prarodičům nechťejí, mají již svůj program, pozdě vstávají a celkově jim styk s prarodiči zabere polovinu všech víkendů v měsíci. Babička zase uváděla, že by s dětmi chtěli trávit čas, dlouho je již neviděli, ale bojí se nákazy, a tak by chtěla, aby mohl dočasně tento styk probíhat formou video hovorů. Matka se ohradila, že jim toto již několikrát umožnila, ale děti někdy déle spí, nebo se prarodiče v uvedenou dobu neozvali. Matka, plná negativních emocí, chtěla opustit společné jednání a odejít z kanceláře.

Byla použita technika **batna a watna**, kdy byla matka tázána, co nejhoršího se může stát, pokud jednání skutečně opustí. Uvedla, že se kontakty s dětmi neupraví a tato nepříznivá situace plná hádek bude stále trvat a děti nebudou s prarodiči v žádném styku. Matka byla následně tázána, co by bylo aktuálně nejlepší řešení jejich situace. Na tento dotaz uvedla, že by bylo jasně

stanoveno, v kolik hodin a na jak dlouho budou prarodiče dětem volat. Také uvedla, že by byla ráda, aby to nebylo tak často, nemůže s dětmi plánovat například výlety, pobyty apod. Díky tomuto se matka uklidnila, posadila se zpět a byla ochotná pokračovat v jednání.

Matka se tedy chtěla domluvit na telefonních hovorech, ovšem pokud by si den dopředu dali ve zprávě vědět, zda a v kolik hodin prarodiče zavolají, aby mohla děti připravit. Obě strany tedy projeví zájem o smírné řešení problému.

Pomocí **grafické techniky** byly na papír znázorněny všechny víkendy v měsíci a barevně zaznamenány ty dny, kdy mají prarodiče stanoven styk. Prarodiče měli možnost vidět, že to je skutečně téměř polovina víkendů v měsíci a že by se mohli dočasně dohodnout například na každé druhé sobotě dopoledne. Matka uvedla, že by s tímto souhlasila, žádala ale o stanovení přesného časového rozmezí hovoru a jistá pravidla.

Prarodiče uvedli, že by s dětmi chtěli mluvit alespoň hodinu, až hodinu a půl, nejlepší by to bylo během dopoledne. Vzhledem k přání dětí, které se obě strany rozhodly respektovat, se stanovila půl hodina v době 10:30-11:00, s tím, že se to může dle přání dětí prodloužit. S tímto prarodiče souhlasili. Matka dále sdělila, že by si přála, aby jí prarodiče den předem zprávou potvrdili, že budou opravdu volat a ona tak mohla děti připravit a včas vzbudit. Pokud budou děti nemocné, matka toto předem oznámí zprávou prarodičům a navrhne náhradní termín.

S oběma stranami bylo tedy dohodnuto zkušební období tří týdnů, kdy si toto vyzkouší, aby zjistili, zda to vyhovuje jak matce, prarodičům, tak i dětem. Po této zkušební době jedna ze stran zavolá a domluví se další společné jednání.

4.6. Vyhodnocení kazuistik

Ve výše zmíněných kazuistikách nalezneme různé příběhy, kdy byly využity mediační techniky pracovníci OSPOD při jednání s rodiči nebo proběhla mediace v mediačním centru na základě doporučení OSPOD.

V první kazuistice jsme viděli příklad dvou malých dětí, jejichž rodiče byli uživateli návykových látek a starala se o ně babička. Vzhledem k tomu, že je v zájmu dětí, aby udržovaly pravidelný kontakt s rodiči, a sama matka o toto projevovala velký zájem, snažili jsme se při společném jednání nastavit pravidelné kontakty, přizpůsobené pracovním směnám rodičů. Babička také dopředu věděla, kdy si rodiče děti ke kontaktu vezmou a mohla si zařídit svůj program a odpočinout si. K dosažení pravidelnosti kontaktů byla využita grafická technika, díky níž vznikla tabulka s přesnými časovými intervaly.

Tuto tabulku jsem překreslila do záznamu z jednání, který dostali oba rodiče i babička. Nicméně i přes tuto snahu kontakty nefungovaly, matka přiznala užívání návykových látek a děti byly svěřeny do péče babičky.

V druhé kazuistice jsem představila manžele, kteří měli problém s péčí o dvě děti, které měli časově náročné koníčky a téměř veškerou péči o ně zabezpečovala matka. Rodiče se obrátili na OSPOD a měli zájem svůj problém řešit. Díky časové ose mohli rodiče vidět program všech členů domácnosti v průběhu celého týdne. Otec si díky tomu uvědomil, že veškeré břímě je na matce a měl snahu ji pomoci a více se zapojovat do kroužků dětí. Rodiče si tuto péči o děti rovnoměrně rozložili, matka tak měla více času věnovat se svému zaměstnání a děti mohly trávit více času s tátou.

Třetí kazuistika zachycuje rozvedené rodiče, kteří již měli upravenou péči o jejich syna. Po letech ale otec žádal o změnu, jelikož mu již dříve rozsudkem určený styk nevyhovoval. Rodičům bylo při jednání na OSPOD doporučeno kontaktovat mediační centrum, matka s tímto napřed nesouhlasila, nakonec ale mediaci podstoupili. Výstupem z mediace byla dohoda rodičů, která sloužila jako podklad pro vydání rozsudku.

Čtvrtá kazuistika představuje problém mezi matkou dětí a prarodiči ze strany otce, kteří mají soudně stanoven styk s vnoučaty. Tento styk ale aktuálně z důvodu obavy nákazy koronavirem nedodržují a rádi by osobní styk dočasně nahradili video hovory. Problémem byl také velmi negativní vztah mezi babičkou a matkou, Díky metodě batna a watna matka neopustila jednání a byla ochotná se s prarodiči dohodnout na dočasném nahrazení osobního styku telefonáty. S pomocí grafické techniky měli prarodiče i matka možnost vidět, že četnost styků dětí s prarodiči je velmi častý a pokryje téměř polovinu víkendů v měsíci. Prarodiče si uvědomili, že dětem nelze suplovat roli otce tímto způsobem. Výstupem z jednání byla dohoda na období pandemie, kdy byl osobní styk nahrazen telefonátem. Obě strany respektovaly přání dětí.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo představit mediaci a její možnosti využití v sociální práci s rodinou v konfliktu. Při psaní této práce jsem se opírala především o českou odbornou literaturu, i když mediace je nejvíce rozšířena v literatuře cizojazyčné.

Teoretická část je rozdělena na 3 kapitoly a seznamuje čtenáře se sociální prací s rodinou, s mediací a zaměřením na specifika rodinné mediace. Rodinná mediace je jedinečná při řešení rodinných konfliktů. Předmětem sporu jsou především děti a jejich výchova a kontakt s rodiči. Mediace se stává prevencí či zmírněním negativního dopadu konfliktu rodičů na své děti. Přínosem mediace je dosažení smírného řešení mezi rodiči a uzavření dohody.

V první fázi teoretické části jsem se zaměřila na představení základních pojmů v oblasti sociální práce s rodinou, definovala jsem sociálně-právní ochranu dětí, přiblížila jsem z pozice sociálního pracovníka možnosti práce s rodinou, která se nachází v konfliktu.

Popisuji zde historii mediace, jak ve světě, tak i v České republice, její principy, specifikuji rodinnou mediaci a definuji pojmy konflikt a spor. V další kapitole popisuji fáze a techniky mediace, jako techniky aktivního naslouchání, grafickou techniku, brainstorming, přeformulování stížnosti na potřebu apod.

V empirické části bylo mojí snahou doplnit teoretickou část o poznatky z praxe a ukázat možné řešení problémů prostřednictvím mediace a možnosti řešení rodinných konfliktů. Představila jsem zde Mediační centrum Olomouc a čtyři kazuistiky, které dokreslují teoretické informace v první části mojí práce. Tři kazuistiky jsou z prostředí OSPOD, kdy se při řešení různých rodinných konfliktů dospělo pomocí využití mediačních technik k dohodě. Jedna z kazuistik popisuje rodinu ve sporu, která na doporučení OSPOD navštívila Mediační centrum Olomouc a taktéž dospěla k dohodě, na základě které byl později vynesena rozsudek.

O kvalitě mediace nevypovídá pouze to, zda je ukončena dohodou či nikoli, jakým způsobem vrcholí, ale důležitý je celý proces, který k danému závěru vede.

Mediaci považuji za velmi přínosnou metodu řešení rodinných sporů. Osobně pracuji jako sociální pracovník OSPOD téměř tři roky a musím uvést, že tato metoda řešení konfliktů je mezi laickou veřejností stále málo známá a využívaná, což je dle mého názoru velká škoda. Ze své praxe vnímám, že opatrovnické soudy se ve věcech rodičovských sporů snaží čím dál častěji rodiče formou mediací či rodinných terapií dovést k dohodě. Mediace není všelék, ale je opravdu přínosná a kvalitní metoda řešení konfliktů.

Seznam literatury

- BAKALÁŘ, E. a kol. Rozvodová tématica a moderní psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1089-2.
- BEDNAŘÍK, A. Riešenie konfliktov. Príručka pre pedagógov a pracovníkov s mládežou. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2003.
- BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M. Sanace rodiny: sociální práce s dysfunkčními rodinami. Portál. Praha, 2008.
- BRZOBOHATÝ, Robin, Lenka POLÁKOVÁ a Tomáš HORÁČEK. Rukověť mediátora, aneb, Co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-221-4.
- CANARY, H., CANARY, D. Family conflict: Managing the unexpected. First edition. Cambridge: Polity, 2013. ISBN 13:978-0-7456-7082-9.
- HLADÍKOVÁ, I. Alternativní řešení rodinněprávních konfliktů: disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta právnická, 2009.
- HOLÁ, Lenka. Mediacce. Způsob řešení mezilidských konfliktů. 2003. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0467-6.
- HOLÁ, Lenka. Mediacce v teorii a praxi. 2011. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3134-6.
- HOLÁ, Lenka a kol. Mediacce a možnost využití v praxi. 2013. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4109-3.
- KAHÁNKOVÁ, J., MYŠLÍKOVÁ, M., NEDĚLNÍKOVÁ, D. Sociální asistence pro rodiny s dětmi jako jedna z forem terénní sociální práce. Sociální práce/Sociálna práca 2005, č. 2.
- KŘIVOHLAVÝ, J. Konflikty mezi lidmi. Praha: Portál. ISBN 978-807-3674-076.
- MANDOVÁ, M., VINAŘOVÁ, J. Mediacce jako způsob řešení konfliktů. Právo a rodina, 2004, roč. 6, č. 12. ISSSN 1212-866X.
- MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2008.

- MATOUŠEK, O. Encyklopedie sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- MATOUŠEK, O. Slovník sociální práce, 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-549-0.
- MATOUŠEK, O. Základy sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-07.
- PEMOVÁ, T., PTÁČEK, R. Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-4317-2.
- PLAMÍNEK J. Konflikty a vyjednávání: umění vyhrávat, aniž by někdo prohrál. 3. upr. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4485-8.
- PLAMÍNEK, J. Mediacce: Nejúčinnější lék na konflikty. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-5031-6.
- POTOČKOVÁ, D. Nejlepší je domluvit se, aneb Průvodce mediačním procesem. 1.vyd. Praha: Alfom2013. ISBN 978-80-87785-00-3.
- RADVANOVÁ, S., a kol. Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. Praha: C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-740-0578-7.
- RISKIN, L., KEATING, J., ARMOLD T. Mediacce, aneb Jak řešit konflikty. Praha: Pallata, 2011. ISBN 80-901-7106-0.
- ROSŮLKOVÁ, Jana. Pomáháme rodinám najít společnou řeč. Právní rádce. *Economia*, 2019(09).
- RŮŽIČKA M., KOLLNEROVÁ, M. Mediacce a rodinná mediacce: metodický materiál k předmětu USS/UMED, USS/UMER. vyd. 1. Olomouc: Michal Růžička, 2011. ISBN 978-80-260-1470-6.
- ŘEZANINOVÁ, J., VRABCOVÁ, D. Manuál k semináři o mediaci. Praha: AMČR, 2009.
- STÖHROVÁ H., ŠIŠKOVÁ, T., Asociace mediátorů České republiky (školicí materiály), 2008
- ŠIŠKOVÁ, T. Facilitativní mediacce: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora, 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0091-8.

ŠIŠKOVÁ, T., a kol. Průvodce rodinnou mediací. 1. vyd. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1157-0.

ŠPATENKOVÁ, N., a kol. Krize. Psychologický a sociologický fenomén. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0888-4.

TEYBER, E. Děti a rozvod. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 2007. ISBN 978-80-7255-163-7.

TRÉLAUN, B. Překonávání konfliktů v rodině. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-935-6.

Jiné zdroje

Agentura pro sociální začleňování. [on-line]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné na: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/socialni-sluzby/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi/>

Divorce mediation in Europe. Electronic Journal of Comparative Law [on-line]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://ejcl.org/92/art92-2.html>

DVOŘÁKOVÁ, J. Přednášky z předmětu Teorie a metody sociální práce, VOŠ DORKAS, Olomouc, akademický rok 2016-2018.

KEPKOVÁ, M. 2010 Metodické doporučení MPSV č.2/2010 pro postup orgánů sociálně právní ochrany dětí při případové konferenci. [on-line]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné na: http://www.mpsv.cz/files/clanky/9086/Metodika_pripadove_konference.pdf

MPSV. Sociální služby. [on-line]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné na: <http://www.mpsv.cz/cs/9>

PARSONS, J., R. The mediator role in social work practice. Social work [online]. [cit. 2021-03-18]. November 1991, vol. 36, no 6, s. 483-487. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&hid=110&sid=919bb8cc76-4731-af04-7055f41d996c%40sessionmgr115>

POLÁKOVÁ, L. Praxe Mediačního centra Olomouc.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Přílohy

Příloha č. 1 – letáček Mediační centrum Olomouc

Čeho se dá v mediaci dosáhnout?

Zlepšení budoucích vztahů
Budete schopni se pohnout dál a začít znovu.

Komunikace
Naši mediátoři Vám mohou pomoci dohodnout způsob péče o Vaše děti, vypořádat veškeré finanční záležitosti, cokoli dalšího důležitého pro vás oba, a povedou diskusi tak, aby byla užitečná a slušná.

Jednoduchost
Proces je dobrovolný, neformální, přímý a konstruktivní.

Kontrola
Veškerá moc a rozhodnutí zůstávají vám – mediáci můžete kdykoliv ukončit.

Flexibilita
Jedinečný prostor vést rozhovor tak, aby odpovídal individuálním potřebám klientů udělat rozhodnutí, která jim budou dávat smysl.

Úspora času i peněz
Výhnete se stresu a nákladům v protahovaných soudních sporech.

**Lidem ve Vaší situaci
rodinná mediace nabízí řešení,
které Vám pomůže!**

O Mediačním centru Olomouc

Jsmo moderní pracoviště, ve kterém se Vám bude věnovat tým profesionálních mediátorů.

Mediátoři pracují vždy v páru muže a ženy, aby Vám pomohli dosáhnout Vašich zájmů a zájmů Vašich dětí.

Mediace probíhají v průběhu celého týdne, příp. i o víkendy (dle aktuálních potřeb klientů a možnosti mediátorů).

P-centrum, spolek
Mediační centrum Olomouc, Kapucinská 16, 779 00
e-mail: mcolfod@gmail.com | www.p-centrum.cz
+420 724 667 625 | Ph.Dr. Lenka Poláková | vedoucí MCOL
+420 724 567 519 | Bc. Tereza Dlouhá | kontaktní osoba

Mediační centrum Olomouc
MCOL je součástí organizace P-centrum, spolek a jeho zařízením Rodinné centrum U Mlůka.
Lafayettova 47/9, 779 00 Olomouc | IČ: 60 80 32 91
Tel: +420 585 221 983 | www.p-centrum.cz

Máte spolu děti? Nemůžete se dohodnout?

P-centrum, spolek
Mediační centrum Olomouc
Mediace pomáhá rodičům, kteří žijí odděleně, zůstat blízko svým dětem.
Mediace v Mediačním centru je poskytována zcela zdarma!

www.p-centrum.cz

Rozvádíte se nebo rozcházíte?

Je pro Vás důležité vyřešit vyčerpávající spory s bývalým partnerem?

Potřebujete mít možnost rozhodovat o tom, co bude s Vašimi dětmi?

Jsou Vaše děti součástí a účastníky Vašich konfliktů a jsou z toho nešťastné?

Obáváte se důsledků soudních sporů a rozhodnutí?

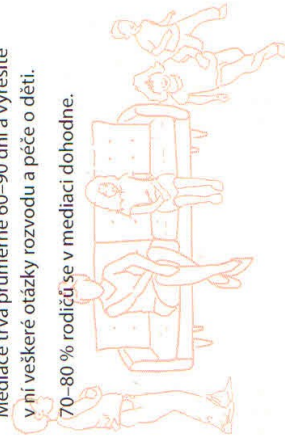
Chcete pomoci s vyřešením finančních záležitostí rozchodu?

Fakta o mediaci a soudních řízeních

Soudní řízení trvá průměrně 150–230 dní jen v prvním řízení, ale záležitosti se často řeší oddělené (svěření do péče, výživné, kontakty, majetkové vypořádání), potom přichází odvolání...

Mediace trvá průměrně 60–90 dní a vyřešíte v ní veškeré otázky rozvodu a péče o děti.

70–80 % rodičů se v mediaci dohodne.

Rodinná mediace je...

rychlý, kultivovaný a dobrovolný proces mimosoudního řešení sporu, při kterém Vám nestranná třetí osoba pomůže probrat a vyjednat všechny podstatné problémy provázající Váš rozchod.

Pro koho je mediace?

Pro rodiče – před i po rozchodu.

Rozvádějící se páry.

Páry, které spolu již nechťejí žít.

Rodiče a dospělé děti.

Další členy širší rodiny, kde jsou obtíže s komunikací či vztahy.

Co mediace nabízí?

Nalezení nových možností.

Dlouhotrvající změny do budoucna.

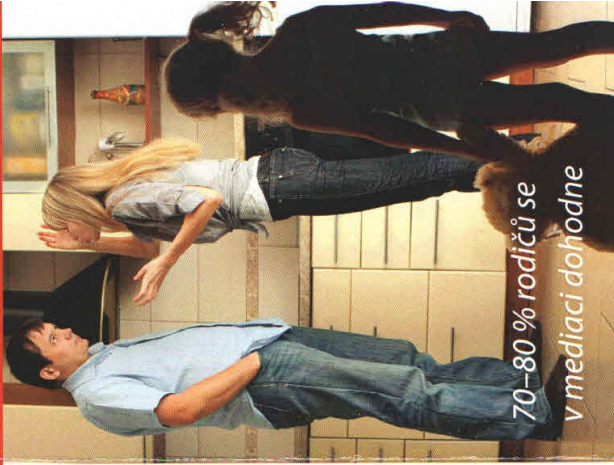
Významnou finanční úsporu.

Rychlost a intenzitu řešení.

Bezpečné neutrální prostředí, kde můžete diskutovat o důležitých tématech.

www.p-centrum.cz

Co se dá v mediaci vyřešit?

Péče o děti.

Komunikace mezi rodiči.

Výživné dětí a finanční otázky rozvodu.

Problematické kontakty rodičů s dětmi.

Rodičovská pravidla v oddělených rodinách.

Příloha č. 2 – využití grafické techniky

	PO	JT	ST	ČT	PA'	SO	NE
Pravá'	$15^{\circ} - 18^{\circ}$	X	$15^{\circ} - 18^{\circ}$	X	$16 - 16^{\circ} 30$		17°
Dopřední'	$10^{\circ} - 10^{\circ} 30$ 15°	X		X		$10^{\circ} - 10^{\circ} 30$	18°

Příloha č. 3 – zpráva z mediačního centra (David)

– zpráva z mediace u rodiny

Písemná zpráva je vypracována na základě nařízení mediace od Okresního soudu
ze dne samosoudkyní Zpráva obsahuje
chronologii využívání služby, zápis z mediace rodičů a rozhovor s nezl.
Rodiče další termín mediace nemají aktuálně domluven. Chtějí si dát čas pro vyzkoušení
modelu, na kterém se dohodli v mediaci.

vyzkoušet, zda jim (a hlavně) nové uspořádání bude fungovat. Zkušební období by za oba rodiče mělo být od září alespoň do konce kalendářního roku. Pokud by vše fungovalo, bylo by možné přejít na model 7 a 7 dnů. V čem se rodiče neshodnou a potřebují, aby pro ně soud rozhodl, je otázka, zda režim ve zkušebním období má být organizován podle matky (jednou za dva týdny od středy do pondělí následujícího týdne) nebo rovnou v režimu, který navrhuje otec, tedy 7 a 7 dní. Na konci tohoto období si rodiče přejí soudem vybranou variantu vyhodnotit a případně upravit.

termín další mediace: Další termín mediace rodiče zvažují nejdříve na konci zkušebního období.

Mediátor:

Rozhovor s nezl. ze dne

Úvod a neutrální témata

přišel na konzultaci v doprovodu matky a po rozhovoru si syna v převzal otec. Po celou dobu byl klidný, hovořil pomalu, o věcech přemýšlel.

S jsem nejdříve hovořila o neutrálních tématech (škola, co má rád), představila jsem mu sebe, mediační centrum, vysvětlila jsem mu, co tady rodiče a děti obecně dělají, co je jim nabídnuto.

sděluje, že nemá představu, proč sem jde, rodiče s ním o tom nemluvili. Popsala jsem mu, kvůli čemu je fajn, že tady je. Po těchto neutrálních tématech a vysvětlení nejen postupu, ale i důvodu, proč přišel jsme se dostali k dalším tématům.

Vztah a čas s mámou

... mi sděluje, že máma je hodná a „nenervuje se“, není nic, co by na ní chtěl změnit, občas se máma naštvne, ale už si ... nepamatuje, kvůli čemu to bylo a je to už dávno ... bydlí s mámou v ... Doma je ještě sestra ... (26let). Ta má přítele ..., který tam s nimi občas je. ... vstává nyní kolem 9hod a od 10hod do 15hod má školu, potom si hraje nebo doma pomůže (vysaje nebo vynese tříděný odpad). Se školou mu pomáhá máma, někdy sestra a někdy i její přítel ... Máma má přítele ..., který je podle ... hodný a je fajn, nic mu na něm nevadí. Mamka chodí do práce, někdy se vrací v 16hod někdy v 18hod, málokdy dřív. Potom ještě udělají školu, když je potřeba. ... uvedl, že mu máma pomůže třeba s referátem. O víkendu to je doma fajn, většinou uklízí, ... pomáhá a potom jedou třeba na zmrzlinu nebo na kolo, či výlet, nebo si hrají doma, ... staví Lego. ... sděluje, že je o víkendu "pohoda". ... sděluje, že neví, jak by máma chtěla, aby byl často u obou rodičů.

Vztah a čas s tátou

Na tátovi se mu líbí, že ho rozmazluje. ... nedovedl popsat, podle čeho bych to poznala. Dále uvedl, že není nic, co by chtěl na tátovi změnit. Táta bydlí v ... ještě s přítelkyní ..., která má 3 děti – dvojčata ... a ... a o rok mladšího ... Ráno jdou děti do školky a přítelkyně do práce, ta se vrací i s dětmi kolem 16hod. ... je podle ... fajn, nic mu na ní nevadí, nic by nechtěl změnit. ... se domlouvá s tátou snáze než táta s mamkou. Táta chodí do práce na směny. Někdy je s ... během dne doma, jindy je sám. Školu má stejnou jako u mamky. Když je doma sám, tak má připravený oběd a když je doma táta, tak mu uvaří. Po škole si ... hraje sám nebo s dětmi až přijdou ze školky, někdy s tátou na Xboxu. Taktéž ve vztahu k otci ... sděluje, že neví, jak by si táta přál, aby s rodiči ... byl. Na prostředí u otce by také ... nechtěl a nepotřeboval nic měnit.

Kontakt s rodiči

Ohledně kontaktu s rodiči by si ... přál, aby byl s každým rodičem týden/týden. Sděluje, že 14 dní by byla dlouhá doba a stýskalo by se mu po druhém rodiči. Jako výhody střídání týden/týden ... vidí to, že by měl méně přejezdů, které mu nevyhovují, vnímá, že se potom cítí i hůř ve škole. Jako druhá výhoda je "užiju si víc čas s každým rodičem".

Předávání

podle ... se rodiče u předání jen pozdraví, dříve se i hádali, ... ale neví, o čem, nebyl u toho.

Komunikace rodičů

... sděluje, že rodiče spolu téměř nemluví.

Test tří přání

1. „Abych neměl alergii.“ (na kočky, pyl, prach)
2. „Aby se tatka s mamkou uměli lépe dohodnout, aby se uměli vůbec dohodnout.“
3. „Abych nemusel ráno brzo vstávat, ne kvůli škole, ale kvůli tomu vstávání.“

Vzkaz do mediace rodičům

... nechce rodičům nic do mediace vzkázat.

... byla nabídnuta možnost jít do mediace s rodiči a mluvit s nimi, byl mu vysvětlen postup, stejně jako mu byla nabídnuta možnost potkat se se mnou ještě někdy jindy, kdy by mohl o věcech, o kterých by potřeboval, mluvit. Ani jednu možnost ... nevyužil.

Závěrem lze konstatovat, že ... nepreferuje ani jedno prostředí, ať už u matky, či u otce. V obou rodinách se ... cítí dobře. ... vnímá jako problematickou komunikaci mezi rodiči, kdy vnímá, že spolu rodiče nemluví a nedokáží se na věcech domlouvat. ... preferuje vyvážený kontakt s oběma rodiči, resp. střídání po týdnu u každého rodiče, a to z důvodu snížení střídání během týdne, která ho zatěžují a zejména i z důvodu mít více času v kuse s každým z rodičů.

Příloha č. 4 – zpráva z mediačního centra (mediační dohoda)

Zpráva z u rodičů

Písemná zpráva MCOL je vypracována na základě usnesení
pokyn samosoudkyně JUDr. dne Zpráva obsahuje chronologii
využívání služby, zápis z mediace rodičů, mediační dohodu a rozhovory SP s nezl. a

Chronologie využívání služby v

1. Rodiče poprvé kontaktovali

- Otec –
- Matka –

2. Před-mediační individuální konzultace se sociální pracovnící proběhla:

- Otec –
- Matka –

3. Rozhovor nezl. se sociální pracovnící proběhl dne a rozhovor nezl. se sociální pracovnící proběhl dne

4. Mediace rodičů proběhla dne

Zápis z mediace rodičů ze dne

Témata:

- styk syna s otcem,
- přenášení věcí od otce k matce.

Obsah:

Styk syna s otcem

Rodiče se dohodli, že matka se syna zeptá 2-3x za týden, jestli chce jít se starším k tátovi.

Otec pošle matce sms o tom, že jede se starším na výlet a zeptá se, jestli by chtěl jet s nimi

Přenášení věcí od otce k matce

Matka pošle otci zprávu, že potřebuje věci od něho z domu (jedná se o oblečení pro pro , matčiny věci nebo věci, které odnesl k otci).

Otec věci nachystá do tašky a je odnese k matce.

Dále rodiče uzavřeli dohodu.

Termín další mediace: Není stanoven, služba je ukončena.

Mediátoři:

MEDIAČNÍ DOHODA

mezi

, nar. , trvale bytem

matkou

a

, nar. , trvale bytem

otcem

Dohoda se týká péče o syny

nar. , trvale bytem

a o syna nar. trvale bytem

- I. Rodiče se dohodli, že syn i _____ bude ve střídavé péči rodičů s intervalem střídání po jednom dni. Syn _____ bude ve výlučné péči matky a k otcí bude docházet 1x za týden.

II.

- I. Ohledně výživného se rodiče dohodli, že rozhodnutí nechají na soudu.

III.

Tato dohoda je platná od _____

IV.

Tato dohoda je vyhotovena ve čtyřech výtiscích, kdy po jednom obdrží otec, po jednom matka, po jednom Okresní soud v _____ a po jednom Mediační centrum _____

V.

Účastníci mediace prohlašují, že mediační dohoda vyjadřuje jejich skutečnou a svobodnou vůli, což stvrzují svým vlastnoručním podpisem.

V _____ dne _____

- mediátor

- mediátorka

Příloha č. 5 – informovaný souhlas klientů

V _____ dne

Souhlasím s využitím informací z mého případu v bakalářské práci Gabriely Bečičkové s názvem „*Využití mediace v sociální práci s rodinou v konfliktu*“ s tím, že veškeré informace budou anonymizovány – nebude známo mé jméno, ani uvedeny jiné údaje, které by umožnily moji identifikaci.

.....

.....